Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1258 — ՇԱԲԱԹ 12 ՄԱՐՏ 1888 — (Ն. Տ.) 24 ՄԱՐՏ 1888 — 12 ՊԷՅԼԷՊ 1305

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-Խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ՌԱՖԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տաքեան դահեկան արծաթ		160
» » Վեցամսեայ » »		80
» » Եռամսեայ » »		40
Գաւառաց » Եր. տեղական		
Թղթատարով տարեկան » »		240
Գաւառաց համար եր. տեղական		
Թղթատարով վեցամսեայ » »		120
Օտար երկիրներ, տարեկան Ֆրանք		56
» » վեցամսեայ »		28

Դուրս գրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Եմբարգրութեանս գրկուած Նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուի.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Ե. ՊՈԼԻՍ, 12 ՄԱՐՏ, 1888

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅ ՊԱՐՏՔՆ ԵՒ ԳԱՒԱՌԱՑԻ ՀԱՅՔ

1888 մարտ 4ին վերջացաւ եռամեայ պայմանաժամն յորում գաւառացի Հայոց զինուորական տուրքին վրայ երեքական զրուշի յաւելումը պիտի վճարուէր Երուսաղեմի Վանքին աւելի քան 40,000 ոսկւոյ պարտքն։

Այս յաւելում ի գործ դրուեցաւ։ Ամենուրեք ի գաւառս Հայք յաւելուածական տուրք մը վճարեցին ի սէր Երուսաղեմայ։ Երեքական զրուշի յաւելուածը վճարեցաւ զինուորական տուրքին հետ։ Աւելորդ է ըսել թէ Երուսաղեմի պարտքն ինչ որ էր այն մնաց, և մինչեւ իսկ քանի մը հազար ոսկի ալ վրայ դրաւ այս երեք տարւոց միջոցին։ զի եկեղեցական նախարարութեան կողմէ ի Պատրիարքարան վճարեալ թերհաշիւը ո՛չ իսկ պարտուց տոկոսը վճարելու բաւեցին։ Երեքական զրուշի յաւելուածն, աւելի կամ նուազ գանձեալ, այժմ եկեղեցական նախարարութեան տրամադրութեան ներքեւ է, յորմէ Պատրիարքարանը պէտք է ջանայ ստանալ և պահանջատէրց հատուցանել զայն։

Գործին ցայսմ վայր հետեւած ձախող ընթացքն անշուշտ աւելի կամ նուազ վերագրելի է քաղաքական արտասովոր դէպքերու։ Պուլկարական յեղափոխութիւնը ծախուց մեծ գումար մը բացաւ Տէրութեան։ Բազմաթիւ զօրքեր զինուց ներքև առնուեցան. մեծ քանակութեամբ զէնք և ռազմամթերք գնուեցան։ Տէրութիւնն իւր սովորական ծախքերն իսկ չէր կրնար հոգալ իւր սովորական հասոյթներով։ Եկեղեցոյը մշտատեւ բաց մ'ունէր, և ունի։ Պուլկարական յեղափոխութեան յառաջ բերածին նման տագնապ մը բնականապէս անպատրաստ վիճակի մէջ կը գտնէր Տէրութիւնն։ Անակնկալ և մեծաքանակ ծախքերուն դէմ դնելու համար ամէն տեսակ հասոյթի վրայ ձեռք նետել հարկ եղաւ։ Եկեղեցական գանձը մտած հասոյթներն ամէն բանէն առաջ զինուորական պէտքերու գործածեցան։ Այս եկեղեցական չփոթութեանմէջ, յանուն Երուսաղեմայ Վանքին հաւաքուած տուրքին ալ մէկ մեծ մասն անշուշտ խառնուեցաւ ընդհանուր հասոյթներուն, և գործածուեցաւ ընդհանուր ծախքերուն։ Այս պատճառաւ, և գուցէ ուրիշ պատճառներով ալ, Երուսաղեմայ պարտուց վճարման համար գաւառացի Հայերուն վճարած երեքական զրուշի յաւելուածական տուրքը ցարդ չծառայեց իւր նպատակին։ Ցուսանք որ յետ այսորիկ Պատրիարքարանն աւելի ազդեցիկ դիմումներ ընելով և եկեղեցական նախարարութիւնն ալ արտասովոր միջոցներու դիմելու կարօտ չմնալով՝ կարենան տալ Երուսաղեմի վանքին առնելիքներուն ինչ որ անոնց իրաւունքն է։

Առ այժմ, մեր ըսելիքը սա է թէ, քանի որ եռամեայ պայմանաժամը լրացաւ, և քանի որ այս երեք տարւոց միջոցին գաւառացի հայ ժողովրդէն հաւաքուած դրամներուսաղեմայ պարտուց եթէ ոչ ամբողջը գէթ մէկ մեծ մասը վճարելու կը բաւէ, այլ եւս դադրի երեքական զրուշին հաւաքումը գաւառաց մէջ։

Ա՛յո՛, պէտք է վերջ տալ այս գործին։ Զայս կը պահանջեն արդարութիւն և ուղղամտութիւն։ Երբ Ազգ. ժողովն հաւանութիւն տուաւ գաւառացի Հայերուն վրայ այնպիսի արտասովոր բեռ մը դնելու, ամենս ալ գիտենք թէ երեք տարւոյ համար էր միայն։ Այս բացորոշ պայմանաւ եւեթ Ազգն՝ իւր օրինաւոր ներկայացուցիչներու միջոցաւ՝ հաւանեցաւ այնպիսի զոհողութեան մը։ Երեսփոխանաց մէջ առարկողներ եղան յայնժամ թէ երեք տարւոյ համար խնդրուած զոհողութիւնը կրնայ տեւական և մինչեւ իսկ մշտնջենական լինել ապա։ Եւ թէպէտ, անկէ ի վեր, Տէրութիւնը զինուորական տրոց վրայ մէկ երրորդ մասամբ տեւական ու մշտնջենական յաւելում մ'ըրաւ, բայց յայտնի է թէ Ազգ. Վարչութիւնն և Պատրիարքն, երեքական զրուշի յաւելուածը խնդրելով, բացարձակապէս ապահովցուցին երեսփոխանութիւնը թէ միայն երեք տարւոյ համար էր այս զոհողութիւն։ Երեք տարին ահա լրացաւ։ Ցաւալի է որ անակնկալ պարագաներ արգելք եղան այն ատեն յայտնուած յոյսերուն իրագործման. զի համաբաւոր 40,000 ոսկւոյ պարտքին փոխարէն ցարդ հազիւ երեք հազար ոսկի վճարեցաւ Մալիէէն։ Բայց վերջապէս, քանի որ եռամեայ պայմանաժամը լրացաւ, պէտք է որ դադրինք այդ ծանր զոհողութիւնը պահանջելէ գաւառացի հայերէն։

Թողլով որ այս դադարում անհրաժեշտ և անխուսափելի է տարբերական ուղղամտութեան ու պարկեշտութեան տեսակէտով, վարչական ընդհանուր տեսակէտով ալ պէտք է հասկնալ թէ ժամանակ է խնայելու գաւառացի հայերուն։ Անոնք չատ մը տեղեր անհնարին տառապանքներ կը կրեն այս տարի։ —Երաշտութիւն, սով, թշուառութիւն, գործոց դադարում, և այլն, և։ Տէրութիւնը տրոց վրայ կարեւոր յաւելումներ ըրած է, զորս ամենայն ճշդութեամբ և մինչեւ իսկ խստութեամբ պահանջելու եւ հաւաքելու հարկին մէջ կը գտնուի ընդհանուր հանգամանաց բերմամբ։ Պէտք է միթէ որ այդպիսի խեղճ ժողովուրդ մը աւելի երկար ժամանակ տանջուի Երուսաղեմի Վանքին պարտքը վճարելու համար։ Եթէ Պատրիարքարանն յաջողի դանձել և նպատակին յատկացնել այս երեք տարւոց մէջ հաւաքուածը՝ շատ իսկ է։ Իսկ եթէ յոյս չունի ցարդ հաւաքուածները ձեռք անցուցնելու, որով իրաւամբ կընանք յուսալ թէ այսուհետեւ հաւաքելի դրամները պիտի յատկանան իրենց բուն նպատակին։

Կ'առարկուի թէ «մինչև ցարդ գաւառաց մէջ հաւաքուածներն, ենթադրելով իսկ թէ ամբողջովին յանձնուին Պատրիարքարանի, չեն բաւեր Երուսաղեմի պարտքն հատուցանելու»։ Բայց ո՞վ կ'ըսէ թէ Երուսաղեմի Վանքը գաւառացւոց ճակատն է գրուեր։ Ո՞վ կ'ըսէ թէ Երուսաղեմի Վանքին պարտուց ամբողջութիւնը գաւառացի Հայք պէտք է վճարեն։ Ինչո՞ւ համար մի և նոյն խստութեամբ չի պահանջուիր կամ չի կրնար պահանջուիլ Կ. Պոլսոյ Հայոց բաժինն ալ։ Եւ յետոյ, ինչէ՞ն գիտենք թէ ցարդ գաւառացի Հայերուն վճարած երեքական զրուշը չի բաւեր Երուսաղեմայ պարտուց ամբողջութիւնը վճարելու։ Ինչէ՞ն գիտենք։ Ո՞վ հաշուեց թէ ցարդ այս անուամբ ինչ առնուեցաւ գաւառներէն։ Որչափ մեք գիտենք, Պատրիարքարանը տակաւին այսօր իսկ չունի ի ձեռին քիչ շատ ճշդիւրտ հաշիւ մը թէ մէն մի գաւառի Հայոցմէն ինչ առնուած է յանուն Երուսաղեմայ։

Զիարդ և իցէ, կը բաւէ ինչ որ ցարդ գաւառացի Հայք վճարեցին Երուսաղեմի պարտքին համար։ Կը կրկնենք, այս զոհողութիւն երեք տարւոյ համար միայն պահանջուեցաւ։ Ա՛յս էր Ազգ. ժողովոյն որոշումն։ Ա՛յս էր Օգոստափառ Սուլթանին Իրատէն։ Հաստատելով Ազգ. ժողովոյ որոշման և Ն. Կ. Վեհափառութեան բացարձակ հրամանին, տարակոյս չունինք թէ Ազգ. Վարչութիւնը պիտի փութայ պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուլ որպէս զի ներկայ մարտ ամսոյ սկիզբէն դադարի գաւառաց մէջ երեքական զրուշի յաւելուածական տուրքին գանձումը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ կը հեռագրուի առ Թայմս. «Ֆրանսան և Անգլիա համիտաստ պատասխաններ գրկեցին առ Բ. Դուռն, ի մասին Սուէզի ջրանցքն անգլուֆրանսական պայմանագրոյն։ Ֆրանսա և Անգլիա կը հաւանին որ օսմ. պատուիրակը նախագահէ Սուէզի միջազգային յանձնաժողովոյն, բայց միայն տարեկան գումարումներու մէջ, և չեն հաւանիր ջրանցքն զինուորական գործածման, զոր Բ. Դուռը կը պահանջէ ինչ ինչ պատահականութեանց մէջ։ Զեն ընդունիր որ միայն «թեթեւ» մարտանաւեր անցնին ջրանցքն, ինչպէս առաջարկած էր Բ. Դուռն, եւ Փարիզի Դեսպանախորհրդոյն մէջ մերժուած ամէն սեղմումները զորս Բ. Դուռն եւս առաջարկած էր՝ կը մերժեն վերստին»։

—Վիկտէլը Կայսր չատ կը սիրէր իւր մայր, Լուիզ Թագուհին, և ամեն տարի սովորութիւն ունէր մարտ 10 ին՝ մահուան տարեդարձին օրն՝ երթալ ի Շարլոթենպուրկ ազօթել անոր գերեզմանին վրայ։ Այս տարի եւս մտադիր էր կատարել այս բարեպաշտ ուխտագնացութիւն, և մարտ 1 էն ի վեր կը տաքնէին Շարլոթենպուրկի արքունի դամբարանին չէնքն, որպէս զի ձեռքերնի Վեհապետն ուխտագնացութեանը միջոցին պաղ չանուր։ Բայց իւր մօր մահուան տարեդարձէն մէկ օր յառաջ Վիլհէլմ Կայսրն ինք մեռաւ, և իւր անկենդան մարմինն էր որ այս տարի այցելեց իւր մօր դամբարանը։

—Վիքտորիա Թագուհւոյն քանի մը տարի առաջ առ Օր. Կոլտոն ուղղած նամակն զոր անցեալ օր յիշեցինք, և որով ցաւ կը յայտնէր թէ «կիրտոն Սուտան զրկողները զլացան այն օգնութիւն կոր խոստացած էին», խորին վիշտ պատճառեց Կլատստոնեան կուսակցութեան պետերուն, որք Կոտոնի սպանման ազեատալի դէպքերու միջոցին կը կռզմէին Անգլիոյ նախարարութիւնը։ Սոքա խորհուրդ ըրին, և որոշեցին որ Գ. Կլատստոն հրատարակ պատասխանէ Վիքտորիա Թագուհւոյն։

—Գիւմիոյ Թագաւորն յոյժ սիրալիր նամակ մը գրելով Հանրապետութեան Նախագահին՝ հրաւիրեց զնա գալ ի Պրուսէլ, Լիկուզեւորելուն առթիւ։ Գ. Քասնօ ընդունեց։

—Ռուս լրագիրք կը ծանուցանեն թէ հայազգի դերասան Գ. Ադամեան մնացեր է, Ռուսիոյ մէջ, քանի քաղաքաց մէջ ներկայացումներ տալէ յետոյ, երթալ եւրոպեան մի քանի երկիրներ, և ներկայացումներ տալ։ Յիշերոպա Գ. Ադամեան իւր արուեստն ի գործ կը դնէ ոչ միայն Ֆրանսերէն, այլ և հոյ լեզուաւ։

—Բագդէտ Թուրքերն յառաջդիմութեան նշաններ կը ցուցնեն։ Անցեալ օր ծանուցինք թէ Բարեգործական Ընկերութիւն մը հիմնել ձեռնարկած են։ Այժմ Կուկասոյ լրագիրք կը ծանուցանեն նաեւ թէ ի Բագու թրքական տպարան մը կը հիմնուի։

—Ի Բագու, Վարդանանց գօրավարաց տօնի օրը, կատարեցաւ այն նոր վարժարանին հիմնաքարի դնումն հանդէսը, զոր Կուկասոյ Հայոց Մարդասիրական Ընկերութիւնը ձեռնարկած է հիմնել 125,000 ռուբլի ծախքով։ Թէեւ Ընկերութիւն առ այժմ 35,000 ռուբլի միայն կրնայ յատկացնել այս գործի, բայց ամեն կողմէ այնպիսի խրախուսական խոստումներ տուած է որք շինութեան անյապաղ սկսելու յորդորած են զինք։

—Ռուսիոյ Սինոդը, նկատելով թէ Անդրկուկասոյ մէջ ռուս աղանդաւորներու թիւն հետզհետէ կ'աւելնայ, որոշեր է նոր զարկ տալ աղանդաւորներն յօրթոդոքսութիւն դարձնելու պաշտօն ունեցող ռուսական առաքելութեան։

—Բրուսիա ժողովրդային կրթութեան մասին ամենէն աւելի յառաջացեալ երկիրներէն մին է։ Թէեւ ի վաղուց Բրուսիոյ դպրոցական կազմակերպութիւնն ի կատարելութիւն հասած է, բայց նորանոր յառաջդիմութիւնք չարունակ կը լինին։ 1882ին Բրուսիոյ ժողովրդային վարժարանաց կամ նախակրթարանաց թիւն էր 33,016, եւ 1886 ին 1,000 դպրոցներ եւս աւելցած էին։ Զորս տարւոյ մէջ 1,000 դպրոցի աւելնալը մեծ բան մը չերեւիր։ Բայց ի Բրուսիա վերջին տարիներս աւելի ուշադրութիւն դարձուցին դպրոցներու ներքին վիճակին վրայ, դասարանը և դասատուն աւելցան քան դպրոցներ։ 1882 ին դասարաններու թիւն էր 65,968 իսկ 1886ին՝ 75,097։ 1886ին այս դպրոցներու վարժապետաց թիւն էր 57,902, վարժուհիք՝ 6,848։ օգնական վարժապետք և վարժուհիք՝ 1,180։ Ուսանողաց թիւն ամ ըստ ամէ կ'ամի։ 1886ին, 4,838,247 էր։ Երկու տեսակ ուսանողք գրէթէ հաւասար թուով են ի Բրուսիա։ 2,416,203 աղջկունք և 2,422,044 մանչեր։ 100,000 բնակչի վրայ 120 դպրոց կայ, եւ 1,000 բնակչի վրայ 171 ուսանող։ 1884ի զինուորագրութենէն երեւցաւ որ ամէն 100 նորակոչ զինուորի վրայ միայն երկու զինուոր կարդալ և գրել չգիտէին։ 1886ին Բրուսիա ժողովրդային դպրոցներու համար ծախք ըրաւ 116,615,643 մարք, յորմէ երեք չորրորդ մասը տեղային հասոյթներէ, 9 % մասը տպայոց թոշակէն եւ 12 % մասը Տէրութենէն հայթայթեցաւ։

—Մարտ 13ին Անգլիոյ փոքր քաղաքի մը մէջ, ի Պուրնմաութ, կատարեցաւ Շուէյտի Ոսկար Թագաւորին երկրորդ որդւոյն՝ Ոսկար Իշխանին՝ ամուսնութիւնն ընդ Օր. Էլսպա Մունք։ Այս իրողութիւն արքունի թատերդպութեան մը կարեւորութիւնն ունեցաւ։ Քանի մը տարի յառաջ Շուէյտի Գահաժառանգ Իշխանուհւոյն պալատն ընդունուած էր՝ իբրեւ պատուական օրիորդ՝ չատ գեղեցիկ աղջիկ մը, դուստր Մունք գնդապետին։ Օրիորդ Մունք իւր հոր մահէն յետոյ որբ մնաց, և իւր միակ ժառանգութիւնն իւր Նախնեաց անրիծ անունն էր, որք չատ տարիներ պատուաւորապէս ծառայած էին շուեդական բանակի մէջ։ Ոսկար Իշխան աշխարհի չուրջն ուղեւորութենէն մը վերադառնալով, սիրահարեցաւ Օր. Մունքի, այր Ֆիղիբսեան գերեզկուեթեան կը հաւասարէր հոգեկան ձիրքերուն ազնուութիւնը։ Բայց, ծանր արգելքներ կային Շուէյտի արքայորդւոյ մը և պարզ աղջկան մը ամուսնութեան դէմ։ Ըստ երկրին Սահմանադրութեան, եթէ արքայազն Իշխան մը արքայական տեղի չպատկանող ամուսին մ'ընտրէ, կը կորուսանէ արքայական գահուն վրայ ունեցած իրաւունքները տիտղոսները, կալուածները, պատանները, և ամեն առանձնաշնորհումներ։ Գիտնալով այս արգելքներ, Օր. Մունք հրաժարեցաւ ամուսնութենէն, և Իշխանին ուշադրութիւն այլ եւս չդրաւելու համար, Ադոլֆոյի բարեգործական հիմնարկութեան մը մէջ գթութեան քոյրի պաշտօն ստանձնեց։ Բայց Ոսկար Իշխան, տեսնելով թէ ապիկին ալ զինք կը սիրէ, մտքը դրաւ յաղթել քաղաքական և ընտանեկան ամեն դժուարութեանց։ Գաղտնի պը սակագրութիւն առաջարկեց Օրիորդին, որ չընդունեց։ Բայց յուսահատական միջոցներու դիմել պէտք չեղաւ, երբ Մայր-Թագուհին իւր որդւոյն կոչմն անցաւ։ Ի զո՛ւր Ոսկար Իշխան ցոյց կուտար թէ բնաւ հաւանականութիւն չկայ որ գահն իրեն մնայ որ մը։ զի թէ Թագաւորը քառասուն է և թէ գահաժառանգն, որ իրմէ տարու մը միայն մեծ է։ Պետական շահուց վնասակար չէր ուրեմն որ Իշխան Ոսկար պարզ քաղաքացի դառնար։ Ոսկար Թագաւորն առողջ էր ի սկզբան, բայց տեսնելով թէ այս սէրէն զրկուելով իւր որդի թշուառ պիտի լինի զժկամակութեամբ հաւանեցաւ։ 300 տարիէ ի վեր առաջին անգամ լինելով, Շուէյտի արքայական տան անդամներէն մին պսակեցաւ հասարակ աղջկան մը հետ։ Իշխան Ոսկար հրաժարեցաւ ամեն առանձնաշնորհումներէ և տիտղոսներէ, Ադոլֆոյի մէջ ունեցած գեղեցիկ պաշտօնէն, և Իշխան Պէրնատոտ անուամբ պարզ քաղաքացի մ'եղաւ, որպէս զի պաշտօնն է սովորութիւն արքունի նատրանին մէջ։ Թագուհին մեծ սէր կրած էր Օր. Մունքի, և իւր որդւոյն հետ դնա Փարիզ տանելով, իւր ձեռքով պատրաստեց իւր նոր հարսին արգուազդն։ Ցետոյ Անգլիա գնացին, և ի Պուրնմաութ պսակի արարողութիւնը չատ պարզ կատարեցաւ, Վիկտէլմ Կայսր մահուան պատճառաւ։ Շուէյտ արքայազն Իշխան մը պակաս ունի այսօր, բայց աշխարհի վրայ երջանիկ ամոլ մը աւելի կայ։

—Ֆրեատերիկ Կայսր և Պիզմարք Իշխանի առաջին տեսակցութիւնը չատ սրտառուչ եղաւ։ Կայսրն, իւր Նախարարապետը տեսնելուն պէս, խօսելու պէտք զգաց, և արդէն քանի մը բառեր արտասանելու վրայ, երբ յիշեց բժշկական պատուէրն, և մատիտ ու թուղթ առաւ՝ ըսելիքը գրելու համար։ Իշխան-Նախարարապետը չատ ցնցուեցաւ այս տեսարանէ, և Կայսրը թուղթին վրայ գրեւ երկու տող չգրած, Պիզմարք յորդ արտասուք թափել սկսաւ։ Երկաթեայ Նախարարապետին աչաց մէջ արտասուք տեսնել չատ հազուադէպ բան մ'էր։

—Անգլիոյ Պանքային Տնօրէններուն ընդհանուր ժողովի տեղի ունեցաւ նախընթաց հինգշաբթի։ Նախագահն յայտարարեց թէ վերջին վեցամսեայն զուտ շահն է 718,381 ոսկի, որով պահեստի գումարն հասած է 3,741,524 ոսկւոյ։ Այս գումարէ 100 ին հինգ շահ պիտի տրուի բաժնետէրաց, և պահեստի պիտի մնայ 3,013,174 ոսկի։

—Գահաժառանգ Վիլհէլմ Իշխանի մէկ ողջոյնի գործը կը պատմեն լրագիրք։ Համալսարանէ երեկոյեն քիչ առաջ, օր մը խորհրդաւոր դէպքով մը հարցուց ի Գերլին սպայի մը թէ խմացած է որ բանակն ի զէն պիտի կոչուի 24 ժամէն։ Սպայն հաւատաց, եւ ուրիշներու բսաւ։ Լուրն անմիջապէս տարածեցաւ, և նոյն երեկոյ լրագիրք խոշոր տառերով ծանուցին. ԲԱՆԱԿՆ Ի ԶԷՆ ԿՐ ԿՈՉՈՒԻ 24 ԺԱՄԷՆ։ Որո՞ւ դէմ. Ֆրանսայի՞, Ռուսիոյ, Աւստրիոյ դէմ. Ամեն օր մէկ մէկ բան կ'ըսէր։ Ընդհանուր սրտաշյուզութիւն տիրեց։ Կառավարութիւնը քրնութեան ձեռնարկեց, իմանալու համար թէ այս սուտ զրոյցն ո՞վ հնարած է։ Շատ չանցած յայտնի եղաւ թէ Վիլհէլմ Իշխան կատակ մ'ըրեր է։ Բայց չատ դէշ կատակ մ'էր այս։ զի իւր մեծ հայր նեղացաւ, եւ երեք օր սենեկէն դուրս չելնելու դատապարտեց զՎիլհէլմ Իշխան։ Անկէ ի վեր դեռատի գահաժառանգը բնաւ թուլբերանութիւն և անզգուշութիւն չէ ըրած։

—Վիլհէլմ Կայսր 1873 ին այցելով Վիէննայի համաշխարհիկ Արուեստահանդէսը, գնաց տեսնել Աւստրեան Մուսէոնը։ Սանդուխէն վեր եկած միջոցին վարժուհւոյ մը հետ փոքրիկ աղջիկ մը տեսաւ, որ չատ ջերմաջերմ խոնարհութիւն մ'ըրաւ իրեն։ Կայսրը չատ հաճելով, մօտեցաւ աղջկան, և հարցուց։ «Կը ճանչէ՞ք զիս»։ —«Այո՛, դուք էք Կայսր Վիլհէլմ»։ —«Ո՞վ ըսաւ ձեզ»։ —«Իմ վարժուհիս»։ —«Ուրեմն թող ներկայացումը կատարեալ լինի, ըսաւ Կայսրը վարժուհւոյն նայելով, և քանի որ զիս ներկայացուց ձեզ, պէտք է որ զձեզ լինմ ներկայացնէ»։ —Վարժուհին Կայսր ծանօթացուց աղջիկն, և Կայսրը փոքրիկ աղջկան ձեռքը սեղմելով, ըսաւ։ «Արուեստահանդիսին մէջ շօքօլայի հմեղ քաղցրաւենիք կան։ Սեպեցէք որ վաղուան համար ժամադիր էք, եկէք։ բայց կը խոստանաք հոն գտնուիլ վաղը»։—Կարմրելով բայց չչփոթելով պատասխանեց աղջիկը. «Ձեր Վեհափառութիւն կրնայ սպասել լինմ»։ Հետեւեալ օրն որոշեալ ժամուն իւր վարժուհւոյն հետ աղջիկը գտնուեցաւ որոշեալ տեղն, և ահա երեւեցաւ Վիլհէլմ Կայսրն, որ խոստացած քաղցրաւենեաց նուէրը բերաւ տուաւ փոքրիկ բարեկամուհւոյն։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՑՍԵՐ Կենսագրութեան վրայ մեր վերջին յօդուած կը հրատարակի երկուշաբթի։

—)(50)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՖՕՌԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱԿՕՊԷ

ՍԻՐԱՑԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

—Ո՞ւր կարելի է տեսնել այդ եզական անձնաւորութիւնը... չատ պիտի զբօսնուք զայն խօսեցնելով տալով։

—Պիտի զարմանաք անշուշտ եթէ ըսեմ ձեզ թէ այս առաւօտ ճաշարան դարձ պատհուս, Մաոլէն պուլվարի վրայ իրեն հանդիպեցայ։

—Միասին բերելու էիք։

—Շատացայ միայն հետը խօսելով... և ճշմարիտը՝ նախ և առաջ ինք մերձեցաւ ինձ, վասն զի ի սկզբան չճանցայ զայն։ Այժմ կատարեալ ճէնդըլմէնի մը երեւութն ունի, մինչդեռ Ֆալիֆոռնիոյ մէջ աւազակի մը կերպարանն ունէր, ինչպէս որ է... վաղահաս աւազակ մը, վասն զի հազիւ բան-հինգ տարեկան կայ եւ երեք տարի է որ Սան-Ֆրանչէսկոյէն մեկնած եմ ի Պոսթն։

—Ինչ կը հասկնաք «աւազակ» ըսելով։ Ֆօրթիքայի մէջ աւազակները մեծ յարգ ունին։ Հանարակաց ճանրուն վրայ կանգիրը կը կեցուցնէր։

—Ձեմ կարծեր... բայց ուրիշ շահատակութիւններ ի գործ դրած է... տասն երկուքի չափ իրեն նման սահակներու գլուխ անցած ճակատամարտ մը մղեց, հրացանի հարուածներով տիրել ուզելով հանքի մը որուն աչք ունէին... կատաղի կռուիներ ըրին... եւ ինք որ հրամանատարն էր այդ խմբին, մէկէ աւելի տանջութիւններ գործած է... ի մէջ այլոց սպանութիւն մը վաղցին մէջ տեղ, Սաքրամենդօ քաղաքին մէջ, յանկոյս Սան Ֆրանչիսկոյի ծովախորշին։ մարդու մը ուզեղը պայթեցուց որուն հետ դժտած էր ի Նէվատա, ոսկւոյ հանքի մը համար զոր իւրաքանչիւրն իրեն վերագրել կ'ուզէր։

Այս ամենը, քիչ տարբերութեամբ, չատ նման էին պատմութեան այն հանքին զոր Պոդրէյիս կը պարծենար թէ իւրացուցած է, եւ Ֆոդէլ կ'սպէր մտածել թէ մի գուցէ յիշուած աւազակը նոյն այն երիտասարդ դիւցազնը լինէր որուն վրայ կ'քանչանար Տիկին Նուազէ։

—Իմ մասիս, ըսաւ սեղանակից մին ծիծաղելով, կորովամիտ մարդ մը կը համարիմ այդ պիսին։ Բարիզու մէջ քիչ մը պիտի նեղուի, եթէ սովոր է իրեն հակառակող անձանց գլուխը պատռել։

—Գործը կարդադրած է եւ կ'ուզէ ատ հատատուրել։

—Իրը վճառակա՞ն... ծիծաղելի կը լինի։

—Ո՛չ։ Ըսաւ ինձ թէ պիտի ամուսնանայ։ Ձհարցուցի թէ որո՞ւ հետ, բայց կը լռցնամ զայն որ նորա կինը պիտի լինի։

Այս տեղեկութեան վրայ, որ այնքան կը յարմարէր Սիմոնէի ազատարարին, Ֆոդէլ այլ եւս չդիմացաւ։

—Կրնա՞մ իւր անունն հարցունել ձեզ, պարոն, ըսաւ։

—Ա՜ուենը, կրկնեց Պոդրէյի հիւպատոսարանի բարեւզարը։ շիտակը մոռցած եմ եւ չհարցուցի իրեն... բայց ժամանակաւ գիտէի... կեցի՛ք որ յիշեմ... Էոլ կը վերջանայ այդ անունը։

—Պոդրէյի՛ս, գոչեց Ֆոդէլ որ այլ եւս տարակոյս չունէր թէ ճշմարտութիւնը դուշակած է։

Բայց, ի մեծ զարմանս իւր, սա պատասխանն ստացաւ։

—Ո՛չ, պարո՛ն, վերջին նմանութիւնը գրեթէ նոյնն է, բայց ապահով եմ թէ այդ չէ... Մարիկերի նման անուն մը և...

—Ձչխոթենք Պօն-Նուէլ պուլվարի ճաշարանին հետ, հեգնեց ներկայից մին։

—Յիշեցի՛... Վէրպրոն կը կոչուի։

—Ամենիսի եւ Բօմբիէնի միջեւ Ուաղի գաւառին մէկ տանն, յարեց զուարճախօս երիտասարդն։

—Ահ, մրմնջեց Ֆոդէլ յուսաբեկ, պակ մը կարծեցի թէ...

—Եւ ինչ պատճառաւ կ'ուզէք որ այդ գալիֆոռնիացի Ֆրա Տիմոլօն Պոդրէյիս կոչուի, հարցուց ծիծաղելով ուրիշ սեղանակից մը։

—Վասն զի կը ճանչնամ... կամ լաւ եւս ճանչցած եմ Պոդրէյիս անուն մէկին որ Գալիֆոռնիա գնացած է... եւ երեւակայեցի թէ...

—Նոյն ինքն էր։ Փարատեցէ՛ք այդ պատրանքը, սիրելի բարեկամ, եւ այլ եւս թողուցէք այս խօսքը։ Այդ աշխարհին բ... ղ... ինքը հետաքրքրութիւնս չեն շարժեր բնաւ եւ ինձ համար այդ պիսիք անարգ մարդեր են որք այնքան հեռուները կը չուեն բաղդ փնտռելու համար։ Ոսկւոյ ճշմարիտ հանքերը Բարիզու մէջ կը գտնուին։

—Եւ սակայն չկրցայ գտնել այդ պիսի գտնմ մը։ Եթէ կարենաք ցոյց տալ ինձ, մեծ հաճոյք պիտի պատճառէք, ըսաւ նորեկ պաշտօնեայ մը։

—Մէկկողմէ պատաքա պէտք է խաղալ... միւս կողմէ Սակարանին մէջ ճարտար գործողութիւններ կատարել... կամ ո՞ր և է նորութիւն մը հնարել... օրինակի համար օգտակար դեղահատ մը կամ...

—Բաւական է, գոչեցին հանդիսականք միաբերան։

—Պարո՛ն, ըսաւ հիւպատոսական քարտուղարը, խօսքն առ Ֆոդէլ ուղղելով, հարկաւ ուրիշ անդամ մ'ալ պիտի պատահիմ այդ Վէրպրոնին, վասն զի ինձ այնպէս երեւցաւ թէ այդ մարդը Բարիզ եկած է ատ անդ շահատակութիւններ ի գործ դնելու համար, եթէ ոչ ամուսնանալու, ինչպէս կ'ենթադրէ, եւ եթէ կը փափաքիք տեսնել զինքը, հասցէն կ'առնում։

—Շնորհակալ եմ, պարո՛ն, ըսաւ Էտուառ քիչ մը չփոթած։ սխալած եմ եղեր եւ այժմ կը տեսնեմ թէ բնաւ չեմ ճանչնար այդ անձը։ Ներեցէք որ այսքան հարցումներ ուղղեցի ձեզ։ այլ եւս թողունք այս ճանձրալի նիւթն։

Ամենքն ալ այս կարծիքէն եղան։ Այլ եւս գալիֆոռնիացի երիտասարդին յիշատակութիւնը չեղաւ եւ խօսակցութիւնը դարձաւ օրուան կանանց ինչպէս նաեւ ձիարշաւներուն վրայ որք իրենց ամենէն ոգեւորեալ դրուագներն էին։

Ֆոդէլ չմասնակցեցաւ այդ խօսակցութեանց։ Ինք չատ աւելի կարեւոր մտածումներ ունէր գլխուն մէջ քան կանանց եւ ձիարշաւուց խնդիրներ։ Իւր լսած պատմութիւնն ուղղակի կը տագնապեցունէր եւ կ'սխալէր հաւատալ թէ քիչ մը ամապարած էր իւր ուշադրութիւնը վերցնելով Լիւսիէն Վէրպրոնի մը վրայէն որուն անունն առաջին անգամ կը լսէր, բայց որուն շահատակութիւնը ի Գալիֆոռնիա չատ կը նմանէին Պոդրէյիսի արարքից։ Կը խորհէր այս նմանութիւնն յայտնել Բօլ հօրեղբօրը, նորա կարծիքն եւս առնելու համար։ Բայց միթէ պիտի տեսնէ՞ զայն։ Կը տարակուսէր, այն դէպքերէն յետոյ որք տեղի ունեցած էին Տիկին Նուազէի ընթրեաց ժամանակ։ Երեքօրեայ պայմանաժամը զոր Բօլ հօրեղբայրը խնդրած էր վերջնական պատասխան մը տալու համար։ Թերեւս փախչասական ճանրայ մ'էր, ուստի Ֆոդէլ կը մտադրէր նորա ետեւէն չերթալ։

Զէր կասկածեր բնաւ, որ եթէ Նուազէ այդ գտնուէր, նոր բան մը իմացած չլինի լիներ, քանի որ գիտէր արդէն թէ ժիրէլ Պոդրէյիս եւ Լիւսիէն Վէրպրոնի միեւնոյն անձն էին։

Ձայլի վերջաւորութիւնն սկզբնաւորութենէն աւելի զուարթ եղաւ։ Այդ դիւանագիտական աշակերտաց ամենքն ալ երիտասարդ էին եւ զբօսնելու տրամադիր։ Իրենց զուարթութիւնն հաղորդեցին Ֆոդէլի որ անոնց նման խնդութիւնս եղաւ։ Եւ, սիկառները ծխելէ յետոյ, ամենքն ալ ցիրդան եղան ճեմելու երամաց հանդպան։ Ֆոդէլ միայն դէպ ի Թէ տ'Օրսէյ յառաջացաւ, Պոդրէյի հիւպատոսական քարտուղարին ընկերակցութեամբ։ Միւսներն, ո՛չ այնքան վարժ նախարարութեան դիւանատունց մէջ աշխատելու, հեռացան եզնարն իրենց հանդիպ։

Ճանրան, ապագայ հիւպատոսն որ լուրջ անձ մ'էր եւ տխրոտած էր Ֆոդէլէն, անոր հանդպ պատճառելու համար լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդեց բաղդալսնդրի Վէրպրոնին վրայ։

—Պարո՛ն, ըսաւ նախ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տնտեսական Խորհուրդը նախընթաց օր ի նիստ գումարուելով ի Ղալաթիա զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.

Արմաշու Գեր. Վանահայրը վանուց 1887 տարւոյ մատակարարութեան հաշուեցոյցն յղած էր։ Խորհուրդն ինչ ինչ տեղեկութիւններ առաւ յիշեալ վանուց միջոցաւ Արժ. Ներսէս վարդապետէ որ անձամբ ներկայացած էր և գոհունակութեան արժանի գտնելով Գեր. վանահօր և Պատ. Մխիթարեան անձնուէր ու արդիւնաւոր ջանքերն ու կատարուած խնայողութիւնները, հաշուեցոյցն յանձնեց կեդրոնական հաստատակալն ի քննութիւն և ի տեղեկագրութիւն։

Խորհուրդը նկատողութեան առաւ ելեւմտից Տեսչութեան մի յայտագիրն որով քննութիւն կը պահանջէր այն քննադատական յօդուածին զէմ զոր Տիւրկիրեան Բարսեղ էֆէնտի տեղական թերթի մը մէջ հրատարակած էր կեդրոնական Անտուկի 1885-86 և 86-87 երկամեայ հաշուեցոյցին նկատմամբ։ Խորհուրդը բանաւոր գտնելով ելեւմտից Տեսչութեան սոյն առաջարկն, որոշեց հարկ եղած քննութիւնը կատարել։

Սամաթիոյ Նոր Թաղի Ս. Յակոբ եկեղեցին քայքայման վիճակի հասած լինելով տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդը նորոգութեան անհրաժեշտ պէտք յայտնած էր։ Խորհուրդն որոշեց հրաւիրել յիշեալ Թաղ. Խորհուրդն և ապա հարկ եղած տեսութիւնն ընել։

Ազգ. Վարչութիւնը նկատողութեան առնելով Գանդիլլի թաղական խորհրդոյ անկերպարան վիճակին դէմ եղած բողոքները Տնտեսական Խորհրդոյ յանձնած էր զննել քննութիւն։ Խորհուրդն որոշեց խնդրել Վարչութենէն որպէսզի նոր ընտրութեան համար հրաւէրներ յղուի յիշեալ թաղը։

Խորհուրդն զբաղեցաւ նաև քանի՛ չափ այլ և այլ խնդիրներով։

Երէկ հետեւեալ հեռագիրն ստացանք Բաներդէ, Սալոսկան եւ Մուրթուֆեան (՞) ստորագրութեամբ.

ԲԱՐԵՐԴ 11 մարտ.

Ցաւուն ազգայնոց շնորհակալութիւն կը յայտնեմք Արժ. Ամբրոսիոս վարդապետին Բաներդի առաջնորդ ընտրուելուն առթիւ և միանգամայն կը խնդրենք որ Ն. Արժանապատուութիւն Պոլսէն չմեկնի մինչեւ որ հարկ եղած հրամանները չ'ստանայ Ս. Քրիստափորի Վանուց նկատմամբ։

Պանտրմայէն երկու տարբեր նամակներ ստացած ենք որք կը յայտնեն թէ ինչ յուզում պատճառեր է անդ Պանտրմայի և Պալըքէսիրի վիճակին Պրուսայի Առաջնորդութեան հետ միացման խորհուրդը։ Պէտք է ի նկատ առնուլ Պրուսայի հեռաւորութիւնն, որ երկու օր է ցամաքի ճամբով, և ձիրան ալ ճանապարհները գրեթէ անանցանելի են։ Պանտրմա և Պալըքէսիր իրենց շրջակայ գիւղերով բաւական ընդարձակ վիճակ մը կը կազմեն և պէտք ունին առանձին առաջնորդութեան, հիմակ մանաւանդ որ նախին բոլոր խռովութիւնք և կռիւք հետզհետէ վերջնապէս հանդարտած են։ «Անկէ առաջ Կեդր. Վարչութիւնը նամակ նամակի վրայ կը տեղացնէր, կը գրէ մեր Պանտրմայի մանաւոր թղթակիցն, որպէս զի Պալըքէսիրի Գուառական Ժողովը փութացնէ առաջնորդական ընտրութիւնն։ այժմ ահա այս շորրորդ ընտրութիւնն է, եւ Պատրիարքարանը չը կրնար համոզել մեր սրբազան Հայրերն որպէս զի ընդունին իրենց առաջարկեալ պաշտօնը։»

Պանտրմայի Թաղական խորհուրդն, ի նկատ առնելով առաջնորդի մը գալստեան համար ծագած դժուարութիւնները, կը խորհի Պանտրմայի համար քարոզիչ մը բերել տալ, նմա յանձնելով դպրոցին տնօրենութիւնը, նման Դարդանելի, մինչեւ ցուցնումն առաջնորդական տագնապին։ Մեծ հոգ կը տարուի նոր Հոգաբարձութեան մը կազմութեան՝ ազգային վարժարանին համար։ Առ այժմ Թաղական խորհուրդը կը վճարէ վարժարանին 12 ոսկի ամսական. Զատկէն յետոյ այս գումար 20 ոսկւոյ պիտի հասնի, եւ կը յուսացուի յետոյ ալ յետոյ կանոնաւոր վարժարան մ'ունենալ։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՐՏ 10ի

Պատրիարքարանի կողմէ հաղորդուած։

1. Միրզիկ Կարապետ Գալաճեան պէյազմը Գուվդարու ընդ Օր. Արաքսի Յակոբ Նշանեան Կէտիկ Փաշա։

2. Թադէոս Յարութիւն Զիլէքճեան պարտիզպան Սկիւտարու ընդ Օր. Եւփիմ Յովհաննէս Յակոբեան Միլնագիւղ։

3. Յարութիւն Դէորգեան եաղմաճի Սամաթիա Նոր Թաղ ընդ Օր. Ելպիս Մկրտիչեան Սամաթիա Նոր Թաղ։

Ինչպէս խոստացած էինք, հանդուցեալ Տր. Յովսէփ էֆ. Շիշմանեանի կենագրութիւնն այս օրէն սկսեալ կը հրատարակենք։

Եէնի-Գարբուի Թաղական Խորհուրդը կը խնդրէ մեզմէ հրապարակաւ իւր շնորհակալիքն յայտնել Եէնի-Գարբուի նաւահանգստի Տնօրէն հաղարապետ Թահիր պէյի որ բերել տուած է ջրհան մը, դոյլեր, կացիններ և հրդեհի վերաբերեալ ուրիշ անհն տեսակ գործիք՝ Թաղն եւ շրջակայքն հրդեհի պատահարաց դէմ պահպանելու նպատակաւ։ Այսպէս, մի քանի շաբաթ յառաջ Տաղուա-Փաշայի մէջ պատահած հրդեհն իմանալով, անմիջապէս հոն հասեր է իւր բոլոր զօրքերով եւ մինչեւ ջրհաններուն հանիլը, չափազանց աշխատելով ջանացեր է հրդեհին առաջքն առնուլ եւ յաջողեր է։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Յառաջիկայ շաբաթ գիշեր, 19ին մարտ, հայերէն լեզուաւ թատերական շքեղ ներկայացում մը պիտի տրուի ի Նոր Թատրոն Բերայի, Սենեքերիմեան բարենպատակ ընկերութեան ի նպաստ, ընդ հովանաւորութեամբ Վսեմ. Մաքսուա Սեպուհ էֆէնտիի կարգադիր Մասնախումբ մը, որուն կ'ստեղծագործէ Մեծ. Մկրտիչ էֆէնտի Գազանճեան, որ բազում տարիներէ հետէ կը վարէ արդէն ընկերութեան նախագահութիւնն, եռանդեամբ կ'աշխատի արդիւնաւոր, յաջող եւ փառաւոր ընծայելու համար յիշեալ ներկայացումն որ պիտի տրուի Պ. Մնակեանի դերասանական խմբին միջոցաւ։

Սենեքերիմեան ընկերութիւնը ծանօթ լինելով արդէն իւր կրթական վաղեմի եւ օգտաշատ ընկերութեան մը որ ստանձնած է Սեբաստիոյ գաւառին հայ մանկտւոյն մտաւոր զարգացման հոգը, տարակոյս չունինք թէ կարգադիր մասնախմբին հրաւէրը ջերմ ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ ամենուրեք։ մանաւանդ որ ներկայ թատերական ներկայացումը մասնաւոր հրապոյր մը ունի ամեն ազգայնոց համար, ըստ որում Կ. Պոլսոյ մէջ երկար ժամանակէ ի վեր հայերէն լեզուաւ ներկայացման մը ներկայ գտնուելու բարերաղթութիւնը չենք ունեցած։

Ներկայացուելիք խաղն է ԲԱՐԻԶՈՒ ԱՂՔԱՏՆԵՐՆ հռչակաւոր թատերգութիւնը։

Սոյն ներկայացման տոմսերն արդէն կը վաճառուին Ղալաթիա Գօմիսիօն խան, Սհարօն էֆ. Մարգարեանի քով, Բերա Վէրտի թատրոնին դէմ, Հանազգային Գարեջրատունն և Պոլիս՝ Երլտրզ խան Խորիկեան Նիկողոս էֆ.ի սենեակը։

Պ. Բագրատէ հաճած է յատկապէս Ա.րե-Լէլի համար գրել յօդուած մը որոյ նիւթն է «Ա.գային Պատմութեան ուսումնասիրութեան եղանակն» և զոր երկուշաբթի օրէն պիտի սկսինք հրատարակել։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլբքի արարողութիւնը սովորական չքով կատարուեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Յաւարտ արարողութեան տեղի ունեցաւ զօրահանդէս մը։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ սենեկապետ Իմին պէյ կայս. մասնաւոր Արկեղ պաշտօնատունը գնաց և յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեց անդ գտնուող երեւելի օտարազգիներն որք Սէլամլբքի արարողութիւնը գիտելու եկած էին։

* *

Երէկ Սէլամլբքի արարողութեան պահուն Նախորդ Թուիլ Բարձր. Իսմայիլ փաշա կայս. պատգամ գնաց։ Վեհ. Սուլթանն իմանալով՝ Իւր երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյը զրկեց որ յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեց զն. Բարձրութիւն։ Սէլամլբքէն յետոյ Բարձր. Իսմայիլ փաշա պատիւ ունեցաւ ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին որ ն Բարձրութեան որդւոյն Բրէնս Հասան փաշայի մահուան առթիւ բարեհաճեցաւ Իւր ցաւակցութիւնն յայտնել։

ՍԻՒԼԶԻ ԶՐԱՆՑՔ

Ֆրանսական դեսպան Մոնդէպէլլօ կոմսն այսօր Բ. Դուռն երթալով Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ Սայիտ փաշայի պիտի հաղորդէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի պատասխանն ի մասին այն փոփոխութեանց զոր Բ. Դուռը մուծած է Սուէզի Ջրանցքին պայմանագրոյ ծրագրոյն մէջ։

ՄԱՀ ԲՐԷՆՆՍ ՀԱՍԱՆ ՓԱՇԱՅԻ

Հօտ փափագանաց Բարձր. Իսմայիլ փաշայի և վախճանեալ Բրէնս Հասան փաշայի ընտանեաց, սորա մարմինն Եգիպտոս տարուելով պիտի ամփոփուի Մէհէմէտ Ալի և Իպրահիմ փաշաներու դամբարանին մօտ։ Այս կարգադրութիւն արդէն իմաց տրուած է Եգիպտոսի Խիվի Բարձր. Թէվֆիք փաշայի, որուն հրամանաւ նախընթաց օր յատուկ շոգենաւ մը Աղեքսանդրիայէն ճամբայ հանուեր է դէպ ի Պոլիս. հետեւաբար վաղը իրիկուան դէմ մարմինն Եգիպտոս պիտի փոխադրուի։ Նոյն շոգենաւով պիտի մեկնին նաեւ վախճանեալին ընտանիքը։

Վեհ. Սուլթանն եւս տակաւին չտեղեկացած թէ Ազիզբանդրիայէն յատուկ շոգենաւ մը ճամբայ եղած է, հրամայած էր որ Թէրսանէի շոգենաւուց մին Եգիպտոս փոխադրէ Իւր վախճանեալ թիկնապահին մարմինը։

Բարձր. Թէվֆիք փաշա մեծ ցաւ զգացած է Իւր եղբօր մահուամբ։

Երէկ բժիշկները զմռսեցին Բրէնս Հասան փաշայի մարմինը։

Վախճանեալն ութ զաւակ ունի, որոնց չորսը մանչ և չորսն աղջիկ։ Մանչ զաւակներէ Ազիզ պէյ, որ 15 տարեկան է, Պերլինի Բոթստամ վարժարանին մէջ կը դաստիարակուի, իսկ Իզզէտտին պէյ որ 10 տարեկան է, Վիէննայի Թրէզիանում վարժարանին մէջ։ Իպրահիմ և Մէհէմէտ Ալի պէյերը, որոց առաջինն 8 և երկրորդը 6 տարեկան է, աստ կը գտնուին։ Զորս աղջիկ զաւակաց տարիքն է 14, 13, 12 և 3։

ԲՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՊԷՐԱԹԸ

Բունաց Ամեն. Պատրիարքը՝ Տ. Դիոնեսիոս Ե. չորեքշաբթի օրը նախագահեց Սինոդի և Ազգ. Ժողովոյ համագումար Նստին, յորում որոշուեցաւ շնորհակալեաց գիր մը ստորագրելով Վեհ. Սուլթանին մատուցանել կայսերական Պէրաթին առաքման ինչպէս նաև այն հմակիր ղգացմանց համար զորս Ն. Կ. Վեհափառութիւն կը տածէ յոն ազգին նկատմամբ։ Պատրիարքը Ժողովին ներկայացուց կայս. Պէրաթն որ կէտ առ կէտ համաձայն է իւր նախորդին՝ հանգուցեալ Յովակիմ Դ.ի տրուած Պէրաթին։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Վսեմ. Իսմայիլ Հագգը փաշա, ինչպէս յայտնի է, Մուսուլի կողմերը պիտի երթար զսպելու համար մէկ քանի ապստամբ տեղեր։ Արդ, ըստ վերջին տեղեկութեանց Իսմայիլ Հագգը փաշա չպիտի մեկնի մայրաքաղաքէս որովհետեւ այդ պաշտօնն յանձնուած է ուրիշ բարձրաստիճան սպայի մը։

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ յատուկ յանձնաժողով մը կազմուած է ի կայս. պալատ ընդ Նախագահութեամբ Վսեմ. Տերվիշ փաշայի։ Այս յանձնաժողով, զոր կը կազմեն Իսմայիլ Հագգը փաշա եւ այլ Միւշիրներ ու Ֆէրիգներ, պաշտօն ունի խորհրդակցիլ Բուսէլիի, Անատոլուի եւ Արաբիոյ օսմանեան զօրաբանակաց նկատմամբ կարեւոր բարենորոգումներ ի գործ դնելու համար։ Յանձնաժողովն ցարդ մէկ քանի անգամներ ի Նիստ գումարած է։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՔ

Սէրէֆ ծանուցանելէ յետոյ թէ Հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան մէջ Տէրութեան շահուց վնասզարարք տեղի կ'ունենան և ի մասնաւորի մենաշնորհներ տրուելու առթիւ շատերու կողմէ եղած խնդիրներն անլսելի կը մնան և նախամեծար կը համարուին առաջարկութիւնքն այն անձանց որք նոյն նախարարութեան պաշտօնէից միոյն կողմէ կը պաշտպանուին, որով գիտցողներու մեծ մասը կը յուսահատին, յոյս կը յայտնէ թէ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն այլ եւս վերջ տալով այս տեսակ գործառնութեանց կ'աշխատի պահպանել Տէրութեան դանձուն եւ երկրին շահերը։

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ

ՏՕՆԱՑ ԵՒ ՆԵՐԻՍԱ ՇՈԳՈՆԱՒՈՒԹ ԲԱՂԽՈՒՄԸ

Մէսաժբրի Մարիգիմի Տ-ոյ շոգենաւն, որուն անգլ. շոգենաւու մը բաղխման դէպքը ծանօթ է, տակաւին խրած կը մնայ Դրդ-Դուլէսիի մօտ. խեղլաց կողմը բշրորովին ընկղմած է և յառաջկողմը միայն կ'երեւի, կէս կանգունի չափ ջուրէն վեր։ Հակառակ ամեն ջանից որք կը կատարուին երէկուընէ ի վեր, անհնար կը լինի ազատել Ֆրանսական այդ մեծ շոգենաւն։ Աւասիկ քանի մը մանրամասնութիւններ արկածին պարագայից և պատճառած վնասուց նկատմամբ.

Ռուսական և Ֆրանսական պանտի՝ Թման և Բէրէլ շոգենաւուց սպէյք եւ նաւաստիք մեծ օգնութիւն հասուցած են արկածի պահուն։ մասնաւորապէս Բէրէլի սպայից մին, տեղական Սամսոն, յանդուգն աշխատութեամբ ազատած է շոգենաւուն մէջ գտնուած թղթատարական և դեսպանական նամակաց պայուսակները, զորս իւր մակոյկին մէջ առնելով Բէրէլ փոխադրեր է։ Նմանապէս ազատուած են դրամագրաքը որք մեծագումար էին, մասնի միմիայն Ֆրանկէ ընկերութիւնն 80,000 ֆրանքի դրամ ազատվաքրած էր։ Իսկ Տ-ոյի մէջ գտնուած բեռները կորստուած՝ կը նկատուին, այն է 2,200 հակ զանազան ապրանքներ և բաւական քանակութեամբ ցորեան զոր Օսմեսայէն առած էր Մարսիլիա փոխադրելու համար։ Տ-ոյը գերեցիկ շոգենաւ մ էր, թէեւ հին. 1861ին շինուած է և երկու տարի միայն ունէր իւր երթեւեկութիւնները դադրեցնելու համար։ Մէսաժբրիի տնօրէն Պ. Բարիէռ բաղմաթիւ պաշտօնկից հետ Տ-ոյին մօտ կը գտնուի նոյն ընկերութեան Տէլէգրաֆ շոգենաւուն մէջ և անձամբ կը հսկէ առգման գործողութեանց։ Տ-ոյի նաւապետ Ռենանուն է Պէնուսու Արկածեալ շոգենաւը գտնուող ուղեւորաց մէջ կը յիշուին Պ. Էմիլ Լագուան, Բերայի Լ-ի- վաճառատան տնօրէն Պ. Թիսկիրէս, և Տքդ. Պէհճէթ Մուսթաֆա ու Մէհէմէտ Ալի պէյերն որք կայս. կառավարութեան կողմէ Ֆրանսա կը դրկուին իրենց բժշկական ուսումը կատարելագործելու համար։ Այս վերջինք նամակ մը հրատարակելով այս աւուր Թաքէրի մէջ, ինչ ինչ մանրամասնութիւններ հաղորդած են արկածին վրայ։ Բերայի կրթասեաց մեծ վաճառատան մը տնօրէն Պ. Լբրիւք որ Ֆրանսական շոգենաւուն մէջ կը գտնուէր, բաղխումէն յետոյ դուրսէն գալիք օգնութեանց չսպասելով, ծովնետուեր և լողալով Գատը գիւղն եկող նաւակի մը քով երթալով Սկիւտարի ծովեզրն ելեր ու անտի մակոյկով մը Թօփհանէ անցեր եւ Բերա վերադարձեր է։

Անգլ. Նէլսոն շոգենաւն, որուն զարնուած էր Տ-ոյն, Օտեսայէն կուգար Ռոզէրտամ երթալու համար։ Այդ շոգենաւուն նաւապետի անունն է Մարդէն, և Կ. Պոլսոյ գործակալ են Պ. Պ. Հիրա և Բիձօ։ Անգլ. շոգենաւը մեծ վնաս մը կրած է։ Երկու շոգենաւուց նաւապետք իրենց տեղեկագրերը մատուցին երէկ Ֆրանսական և անգլիական հիւպատոսարանաց։

Այս արկածին պատճառաւ Մարսիլիոյ Թղթատարը շոգենաւուն շաբաթական մեկնումն յառաջիկայ հինգշաբթին թողուած է։

Վեհ. Սուլթանն՝ Իբէն յատուկ փափկանկատութեամբ՝ փափագ յայտնած է որ այն պատուիրակութիւն որ պաշտօն ունի Ցունաստանի Թագաւորին կողմէ Իրէն նուիրեալ Ս. Քէնէ պատուանշանը բերել ի Կ. Պոլիս, իւր մեկնումն յետաձգէ մի շաբաթ, վասն զի Ն. Վեհափառութիւն կը փափաքի որ օսմ. կայս. արքունեաց մէջ հանդիսական արարողութիւնք չկատարուին Վիլհէլմ կայսեր մահուան առթիւ պահուած ազգ առաջին շաբաթներուն մէջ։

—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է 50 օսմ. ոսկի շնորհել Բանկալթիի բարեգործական ընկերութեան։

—Նախընթաց օր ռուսական դեսպանատան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ հանգուցեալ Վիլհէլմ կայսեր համար։ Այս արարողութեան ներկայ էին ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ և գերմանական դեսպան Պ. տը Ռատովիձ՝ շրջապատեալ իրենց բոլոր պաշտօնատարներով.

—Կրսուի թէ առաջարկուած է բարեփոխել պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովոյ պարտականութեանց յատուկ հրահանգն եւ թէ այս առթիւ պատրաստուած է ծրագիր մը որ այժմ կը քննուի Պետական Խորհրդոյ մէջ։

—Ըստ որոշման ելմտական նախարարութեան ամեն գաւառակի մէջ ոչխարհամարի գործողութեանց համար յատուկ պաշտօնեայ մը պիտի գտնուի որ 1500 զրուշ ամսաթոշակ պիտի ստանայ ցլրումն իւր պաշտօնին։

—Աւստրիական կառավարութիւնն երբեմն Պուլկարիայէն կը պահանջէր վիցնել Դանուբի եզերաց վրայ գտնուած բերդերը։ սակայն այժմ կ'իմացուի թէ, կրսէ Թուրէր, այդ պահանջումը չընելէ զատ կը հաւանի եղեր նոյն բերդերու նորոգութեան և նոր ամրութեանց շինութեան։ Միւս կողմէ Ռուսօճուբէն կը գրեն թէ, կը յարէ թուրք թերթը, Պուլկարաց դրամական անձկութիւնը կարգելու ինչ ինչ կարեւոր շինութեանց ի գործ դրբուին։

—Վեհ. Սուլթանի մառանապետ Օսման պէյի փեսան կայս. թիկնապահ տեղակալ գնդապետ Բիֆաթ պէյ այսօր Տրապիզոն կուգուորի, տանելով տեղւոյն կուսակալ Մաուրոի փաշայի վիզիրութեան ատիճանն հաստատող կայս. Մէնշուրը։

—Ագրիանուպոլսէն կը գրեն թէ թէև տակաւին որոշուած չէ Պուլկարիոյ սահմանագիծն վրայ առնուելիք մաքսատրոց տակագին, սակայն պուլկարք կը չարունակեն փոխանակ մաքսատուրքի բարձր գներով ապրանքներ տուրք առնուլ թէ՛ Ադրիանուպոլսէն եւ թէ՛ ուրիշ կողմերէ հասած ապրանքներէ։ Երկաթուղեաց միացման գծերու Պուլկարիոյ ինկած բաժինը ցարդ աւարտած չէ եւ հազիւ ապրիլ ամսոյ սկիզբներն կ'բացուի միացեալ գիծը։

—Թէեւ քանիցս յիշուեցաւ և հերքուեցաւ Պ. Նէլիտոֆի յԱթէնք ուղեւորութեան զրոյցը, սակայն Լ. Հէրալդ ստուգապէս կը ծանուցանէ այս անգամ թէ Ռուսիոյ Վսեմ. դեսպանն արձակուրդ ստացած լինելով իւր կառավարութենէն, Աթէնք պիտի այցելէ իւր որդւոյն հետ որ թէպէտ ապաքինած է, սակայն օդափոխութեան պէտք ունի։

—Թուրէր պատմելէ յետոյ թէ անցեալ գիշեր մէկ քանի գողեր Սամաթիոյ Սուլու Մանաստիրը թաղին մէջ երկու տուներ կողոպտելով փախած և ցարդ ձերբակալուած չեն, ոստիկանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

—Երէկ Մանսուսէի շոգենաւով Սելանիկի զրկուեցան մաս մը կանոնաւոր զինուորներու։

—Ադրիանուպոլսոյ էվգաֆի հաշուակալ Շէվգէլէֆ-նոյն պաշտօնով Սէլանիկի փոխադրուած և նա յաջորդած է Սելանիկի էվգաֆի հաշուակալ Ահմէտ Ֆէվզի էֆէնտի։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Կը յիշեցուենք թէ վաղը, կիւրակէ, միջօրէին երկու ժամ յետոյ տեղի կ'ունենայ ի Պոլիս, Պարսից դեսպանատան մէջ, Վսեմ. Միրզա Մոհսին խանի հովանաւորութեամբ կազմաւորեալ մեծ Նուագահանդէսն, ի նպաստ մայրաքաղաքիս պարսկական վարժարանին։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Պ. ՖՐԻԶՕԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄՈՒՆՔ

Պ. Ֆրիզօ իւր Բ. ներկայացումը պիտի տայ այս գիշեր, աջակցութեամբ Տիկին Ֆրիզօի որ դարձեալ պիտի նուագէ Քրէյթոֆֆենֆէլի վրայ։ Իտալացի ձեռնածուն այս գիշեր ի մէջ այլոց պիտի կատարէ «Թատերական» առաջ կանգուն կէցող կնոջ մը գլխուն անհետացման» եզական փորձն որ մեծապէս գնահատուած է ի Բարիզ, Մէնիլբէնէ թատրոնին մէջ։

Վաղը, միջօրէին, Գ. ներկայացում, գեղջկական գիշերով։

Վաղը գիշեր վերջին ներկայացում Պ. Ֆրիզօի։

Տե՛ս այս աւուր Դ. երես, ԲՐԷՆԴԱՆ մեծ վաճառատան Ազդը։

ԹԱՏՐՈՆ ԽՄԱԳԻՒՂԻ

Հինգշաբթի գիշեր Խասգիւղի Հայք քաջալերական ցոյց մ'որին տեղւոյն Թատրոնին հիմնադիր-տէր Գարրիէլեան Յակոբ էֆէնտիին, որուն ի Նպաստ տրուած երեկոյթը բաւական յաջող անցաւ։ Թատրոնն ամբողջովին գրաւուած էր հայ ընտանիքներէ և Խասգիւղի հայ երիտասարդութենէն։ Մնակեան խումբը ներկայացուց Զուլ.ա Յ.ՊԱՆԻՆ ՈՂՋԻԿՆ, հանրածանօթ ֆոլէթն, յորում աւելի կամ նուազ յայտնի էին Տիկին Պիննէէմէճեան իբրեւ Զաղացպանին աղջիկը, Պ. Մատթէոսեան իբրեւ Զաղացպանն, Պ. Թ. Վարդովեան իբրեւ սիրահար Ջաղացպանին աղջկան, Տիկին Հէքիմեան իբրեւ Թագաւորին աղջիկն, Պ. Սիրակ իբրեւ անհաւատարիմ սիրահարն, Պ. Զօպանեան իւր ծառայական կրկին դերով, Պ. Պիննէէմէճեան իբրեւ մին յապետաց, և Պ. Մնակեան իբրեւ հակառակորդ անհաւատարիմ սիրահարին։ Պ. Թօնիկ նուագածուաց խումբը շատ լաւ գործակցեցաւ այս երգախառն ներկայացման, որ վերջին երգը-ներկայք կրկնել տուին, և շատեր փափաք յայտնեցին որ Մնակեան խումբն՝ իւր ներկայ եղանակի պայմանագրութիւնը չվերջացուցած՝ անգամ մ'ևս ներկայացնէ Զաղացպանին Աղջիկը։ Պ. և Տիկին Պիննէէմէճեանի գտած քաջալերական ընդունելութիւնը կը ցուցնէ թէ Պ. Մնակեան շատ յաջող դաղափար մ'ունեցած է՝ իւր խմբին հետ միացնելով զանոնք։—Զաւեշտին մէջ (ԿՆՈՒ ՄԱԶՆ) հաւասարապէս յաջողեցան Տիկին Սաթինիկ, և Պարոնայք Մատթէոսեան, Զօպանեան և Հոլատեան։

Այս երեկոյ կը ներկայացուին ՀԱՒՈՑՏՔ, ՅՈՅՍ, ՍԷՐ, հանրածանօթ բարոյալից թատերգութիւնն, և ՓՈՆԴԻ ԱՍՏՂԱՏՈՒՆ ՍԵՂՄԱՆԸ ՊԱՏՐԱՍՍ է, ո՛չ նուազ ծանօթ զաւեշտը։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 22 մարտ

Քննիչ խորհուրդն, որ պիտի դատէ Պուլանժէ զօրավարին վարմունքը, կազմուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ճէվոնէի զօրավարին։ Պուլանժէ զօրավարն հրաւիրուեցաւ վաղը ներկայանալ այդ խորհրդին առջեւ։

Անգլիոյ Թագուհին Շէրպուրկ հասաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Վալլեթիա, 12 մարտ

Օսմանեան Թղթասլիտ՝

			Դրամեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միայց. Ռ.)	Սէրի	Գ. կ.	15 7
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	»	15 7
Բերայի մէջ	»	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	»	15 8 1/2
Բարձրագոյն գին	»	»	15 8 1/2
Նուազագոյն »	»	»	15 8 1/2
Կէս օրին	»	»	15 8 1/2

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼԻ ՏԱՓԵԼԻ

Երէկ երեկոյ		Գ. կ.	35 15
Այս առաւօտ		»	35 17
Կէս օր		»	35 17

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԻԵԹԼԻՆ

Փոխառութիւն 1858)	Սէրի	Գ. կ.	22 30
» 1862)			
» 1860)			
» 1863) B	»	»	14
» 1872)			
» 1865)			
» 1869)	»	»	0 15 8 1/2
» 1873)			

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄԻ

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
0 Ֆրանքոց	»	88 10
Անգլիական ոսկի	»	111 2
օլ Իմպերիալ	»	90 30
Ռիալմիզ	»	51 15
Ռուպլի թղթադրամ	»	10 80
» արծաթ	»	76 30
Ցիսորին	»	— —
Ռեմ. արծ. (տարբ.)	»	108 10
Վիէննոց	»	104 5
Չիզնոց	»	104 5
Ռեյնարիք	»	102 30
Թասնիէ	»	15 25

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 23 մարտ ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. բանտարիտ			101 15/16
Ոսկի. »	Սէրի Գ.	բացուեցաւ	13 3/8
» »	»	գոցուեցաւ	13 11/16
» »	»	Ա.	22 3/8
» »	»	Բ.	13 7/8
» »	»	Գ.	13 1/2
Օթօման 1871			77 1/4
Փոխառութիւն 1877			91 1/2
Պանք Օթօման			10
Ռուսական փոխառ. 1873			91 3/8
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիտ)			77 3/8
» առանձն. (բրիմիֆիտ)			102 1/8
Տայրա Կանիէ			74 3/4
Տօմանկա (փոխառ. Բարիզ)			99
Հունգարական պարտատոմսագիր 4 %			— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ			25 45

Վիէննա, 23 մարտ ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 95
Օսմանեան երկաթուղի	18 20

Բարիզ, 23 մարտ ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթի 4 1/2 %	107 07 1/2
» » 3 %	81 97 1/2
Օսմանեան բանտարիտ Սէրի Դ. բացուեցաւ	13 80
» » » գոցուեցաւ	13 80
» » » Բ.	13 80
» » » Գ.	13 80
Օսմանեան երկաթուղի	36 75
» Բէյրութի բաժնեթղթեր	— —
Պանք Օթօման	503 75
Դրէսդի Լիրան	580
» Ֆլորին	1377 50
Բաժնետոմս Լիրայի	1270
Սուէզի Ջրանցք	2128 75
Ռուսական 5 % 1877 թ.	99
Իտալական Ռանթի	94 35
Սպանիական (արտաքին)	67 3/4
Եգիպտական միացեալ	391 25
Բրիտանական թուրք	359 37 1/2
5 % Հելլենական	350
Զէր Լոնդրայի վրայ	25 27

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 23 մարտ ժ. 10 է 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթի 4 1/2 %	— —
Օսմանեան բանտարիտ	13 80
Եգիպտական	391 25

ՅՈՎՍԷՓ ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ

Ա.

Ամէն անգամ երբ կը մեռնի հայ մը որոյ կեանքը փառաւոր էջ մը ևս աւելցուցած է մեր արդի պատմութեան, կը մտածեմ թէ արդեօք մեզ կարելի չը պիտի ըլլայ ունենալ հատորներու շարք մը, Հանդիսարան մը, որոյ վերնագիրն ըլլայ ՀԱՅ ՏԱՂԱՆԴԸ, պատմութիւն 19դ. դարու հայ իմացականութեան։

Ա.յլ միթէ առանձինն հայ մը կրնա՞յ ձեռնարկել այսպիսի աշխատութեան մը։ Եթէ յիշենք այն ամէն հայ տաղանդներն որք այս դարուս մէջ փայլեցան ու կը փայլին Վանէն ի Վիէննա, Պոլսէն ի Թիֆլիզ, Վենետիկէն ի Բեռլսպուրկ, Իզմիրէն ի Մոսկուա, պիտի համոզուինք թէ հայ գրագէտներու ընկերութեան մը միայն հնարաւոր է ձեռնարկել հրատարակման մի այդպիսի Հանդիսարանի, Հանդիսարա՞ն որ մեզ փառաց կոթող պիտի ըլլայ։ Ժողովուրդներու համար փառաց կոթողներն հաւատքի ներշնչարաններ են. և գիտենք թէ կ'ապրի ով որ հաւատք ունի։ «Հաւատք քո կեցուցին զքեզ։»

Դեղեցիկ էջ մը պիտի գրաւէ այդ հանդիսարանին մէջ Յոբթ. Յովսէփ Շիշմանեան։ Բժիշկ էր նա և անշուշտ ինքն ալ պիտի մեռնէր ուրիշ բժիշկներու պէս, մասնագէտ մը որ շատ յաճախորդներ ունի, եթէ կոչումն անգիմադրելի չվերը դնա զոհելու նիւթական շահն հանրային կեանքի։ Շնորհիւ այդ կոչման,

վիհ։ Անդամ մը որ այս համոզումն իրենց մտքին մէջ լաւ մը կը զետեղուի, այլ եւս մոլեռանդ կ'ըլլան. ամէն մոլեռանդութիւն, կրօնական թէ ազգային, անգութ է և անարդար։ Սրբոյ՝ ճշմարտութիւն, որոյ ակներեւ ապացոյցները կը շռայլեն այնպիսի ազգեր որոց բարոյական զարգացումն անհամեմատ բարձր է քան զմերն։ Քանի մը օր առաջ կը կարդայի Կարիպալտիի գրած ցիշատակներն որք նոր հրատարակուեցան Իտալիոյ մէջ։ Իտալական Միութեան դիւցազնը դառն ու վշտահար սրտով կը խօսի «Իտալիոյ մահաբեր նենգաւորի մը» մեքենայութեանց մասին։ Կրնա՞ք ենթադրել թէ «այդ նենգաւորն՝ որ մեքենայութիւնները մահաբեր եղած են Իտալիոյ, ո՛չ այլ որ է բայց Եթէ Նոյն ինքն Քաւլուս! Կարիպալտի և Քաւլուս երկուքն ալ անհուն սիրով սիրեցին իրենց հայրենիքը։ Նա նուիրեցին իրենց սիրտն, հոգին, միտքն ու կեանքն, և յաջողեցան, և սակայն զիրար կը համբէին Իտալիոյ համար գրեթէ դժբաղդութիւն մը։ Երբ պատմութիւնն հանդիսատես կ'ընէ զմեզ այսպիսի օրինակներու, այլ եւս կընանք, եթէ ոչ առանց վշտի, գէթ առանց ապշութեան, դիտել, իբր բնական երեւոյթ մը, այն ատելութիւնը զոր մեր մէջ միմեանց դէմ կը սնուցանեն ազգին բարւոյն համար իրարմէ տարբեր միջոցներով անկեղծօրէն աշխատողներն։

Երբ բարեկամի մը դէմ համբաւակոչէն կռուած ենք նորա կենդանութեան ատեն, անշուշտ յետ մահուան ամէնէն աւելի մենք իրաւունք ունինք խօսիլ ի մասին այն ծառայութեանց զոր մատուցած է Ազգին։ Եւ շատ են այն ծառայութիւնները զոր Շիշմանեան կէս դարու աշխատութեամբ նուիրեց իւր Ազգին, սկսեալ այն օրէն յորում դեռածաղիկ պատանի կը մտնէր ուսուցչութեան ասպարէզը, մինչև օրն յորում այլ ևս անկարող դրիչ չարժելու՝ մահուան անկողնոյն մէջ հայրենեաց վրայ կը խօսէր իւր շուրջը բոլորուած կովկասեան երիտասարդաց։

Բ.

Իբր ուսուցիչ մտաւ Շիշմանեան հանրային կեանքի մէջ։ Հազիւ տասնվեց տարեկան, 1837ին կը դասախօսէր Օրթագիւղի Լուսաւորչեան վարժարանը։ Դասախօսած առարկաներն էին Ազգ. Պատմութիւն, Ազգ. Մատենագրութիւն և Աշխարհագրութիւն։ Յիսուն տարի առաջ մեր մէջ հրաշալիք մը կը համարուէր պատանի մը որ այնքան բան գիտէր։ Այդ հրաշալի պատանիները կ'ունենայինք չնորհիւ Վենետկոյ Մխիթարեանց վանքի ներքին կազմակերպութեան։ Մխիթարեանք կը հաւաքէին, ինչպէս կ'ընեն մինչև յարդ, ինն տասն տարեկան բազմաթիւ տղաքներ և կը տանին իրենց վանքն, ուր այդ մատաղ ոգիներն իրենց ուղածին պէս կ'ողորկեն ապագայ Մխիթարեաններ յօրինելու համար։ Երեսուն բառասուն տղաքներ են Նոր Ընծայարանին մէջ, այլ հազիւ հինգ վեց մնացած են երբ կը հասնի Ուխտի օրը։ Քահանայ ձեռնադրուելէ երկու տարի առաջ Մխիթարեան աշակերտը կ'ուխտէ Հնազանդութիւն, Ազքատութիւն, Ողջախոհութիւն։ Այդ պատանիներն հինգ վեց տարի վանքին մէջ մնալով բաւական բան կը սորվին։ Աստնցմէ էր Յովսէփ Շիշմանեան, դեռ տասն տարեկան 1832 թուականին (ծնած էր 1822 սեպտ. 16ին) գնացած էր ի Ս. Ղազար։ Վանքին մէջ այն ատենի իւր դասընկերներն յետոյ եղան Հ. Ղ. Ալիշան, Հ. Աբր. Վ. Ճարան։ Իսկ Յովսէփն ու Սերոբէն (եղբայր Հ. Ալիշանի) կոչո՞ չունէին և հինգ տարի վանքին մէջ կենալէ յետոյ Պոլիս ղրկուեցան։ Մխիթարեանք իրենց ընտրութեանց մէջ աւելի կարեւորութիւն կուտան Ս. կոչման, որուն համար կը կարծեն թէ նախախնամութիւնը շատ շրջապէ չէ, քան ընդունակութեան զոր բաշխելու համար կարծենք թէ նախախնամութեան ձեռքն աւելի բաց չէ։ Շատ անգամ այդ երկու յատկութիւնները մի եւ նոյն պատանւոյ վրայ միացած կը գտնեն Մխիթարեանք—կամ այնպէս կը կարծեն։ Յովսէփ Շիշմանեան ենթակայ չեղաւ այսպիսի չփոթութեան մը։ Աստուածային չնորհաց բացակայութիւնը թուի թէ շատ ակներեւ էր նորա ճակտին վրայ։ Այդ արդելք մը չէր վարդապետաց ոմանց ողբալ Յովսէփի պէս պատանւոյ մը կորուստը։ Մի քանի տարի վերջ ծերունի վարդապետ մը հանդիպելով ի Տրապիզոն Շիշմանեանի, կ'ըսէր նմա. «Յովսէփ որդեակ, այն իրիկունն որ զքեզ Պոլիս ղրկել որոշեցին, մինչեւ լոյս չեմ քնացեր ու լացեր եմ։»

Այդ երեկոյին կուլար վարդապետն զգալով թերեւս թէ այդ Յովսէփն ալ իրեն պէս Հայաստանի սիրող սիրտ մը կը կրէր, սիրատենչ ուղեւորութեանց։ Վարդապետն էր Հ. Ներսէս Սարգիսեան, հեղինակ այն հոյակապ մատենին որ կը կոչուի Տեղագրութիւն Հայոց Մեծաց, երկունք քսան տարիներու ուղեւորութեանց և տքնութեանց։ Մտ քսան տարի ի Հայաստան չդրնէլ վերջ, հալած ու մաշած կը վերադառնար վարդապետն ի Սուրբ Ղազար, և այն ինչ ներս կը մտնէր վանքէն, կը վազէր նմա ընդ առաջ երիտասարդն Հ. Ալիշան, ձեռքերն երկնցուցած գոչելով.

—Կոչիկնե՛րդ, կոչիկնե՛րդ։

Չի այն կոշիկներն հայրենի հողն էին կոխկռտած, նորա փոշիները կը կրէին։

Շրջիլ, տեսնել, ուսումնասիրել, խորհիլ որպէս զի գիտակցութեամբ գրէ և գործէ, այս եղաւ Շիշմանեանի կենաց յատկանիշն։ 1843 Թուականի ամրան վերջին օրերէ մին, օգոստոս 23ին կը թողուր Պոլիսն և կ'երթար տեսնել աչքերուն այն աշխարհն որոյ պատմութեամբը սիրտն էր խանդավառ, միտքն ոգեւորեալ։

—Յոթթէօր, կը հարցնէր նմա մեռնելէն երկու շաբաթ առաջ Թիֆլիզցի մի ազնիւ երիտասարդ։ Ի՞նչ էր ճանապարհորդութեանդ նպատակը։

—Կ'ուզէի իմանալ, կ'ըսէր ցաւած սրտով, թէ ի՞նչ կը նշանակէ Հայաստան բառը։

—Ի՞նչ տպաւորութիւն արաւ երկիրը։

—Շատ խեղճ։

Բան զմեզ ամենքս լաւագոյն, Շիշմանեան քառասուն տարի առաջ ուզած էր տեսնել աչքն «զորչափութիւն աւերածոյ տանն Հայրենի»։ Անցնելով Տրապիզոնէն, Կիւմիւշխանէէն, Բարբերդէն գնացած էր ի Կարին, ի Կաղզ, յԱկերքանդրապոլ, ի Թիֆլիզ։ Եւ մահուան անկողնոյն մէջ երբ ի Թիֆլիզ զինքը շրջապատեալ կը գտնէր հայագէտ և ազնուահոգի Հայրէ, անշուշտ մեծ մխիթարութիւն մ'էր տարաբաղդ ծերունւոյն բաղդատել այդ Թիֆլիզն այն Թիֆլիզին հետ որ գոյութիւն ունէր քառասուն տարի առաջ։ Երբ այժմ հայ լեզուն, հայ գրականութիւնն այնքան փառապանծ են Կովկասու ոստանին մէջ, անդ քառասուն տարի առաջ հազիւ թէ կը գտնուէին հայերէն խօսելու կարող երեք Հայք։ Ցառաջադիմութիւնն ունայն բառ մը չէ եղած։

Երիտասարդ ուղեւորը մանրամասնօրէն գրած է իւր ուղեւորութեան յիշատակարանն որ ցարդ չէ տպագրուած։ Կրնանք ենթադրել թէ ի՞նչպէս հրապուրիչ և հետաքրքրական պիտի լինի եթէ օր մը հրատարակուին։

Արդէն 44 թուականին վերադարձած էր ի Պոլիս և մտախոհ ասպարէզի մը ընտրութեան։ Քսան երկու տարեկան կորովամիտ երիտասարդը պէտք էր որ կեանքի պատերազմի մէջ ունենար իւր զէնքն, արուեստ մը որով անկախ լինէր և կարող ազատօրէն գործել իւր զգացմանցն ու խորհրդոցն համեմատ։ Ուստի ուզեց երթալ ի Բարիզ և բժշկութիւն սորվիլ։ Այդ թուականին Մուրատեան վարժարանն ի Բարիզ էր, և այդ տարւոյն մէջն ալ նոր դաս մը պիտի ղրկուէր ի վարժարան։ Պատանիներու խումբ մը յանձնուեցաւ Հ. Ստ. Վ. Եաղուբեանի, որում կ'ընկերանար Շիշմանեան։ Երիտասարդ Շիշմանեան ի Բարիզ մէկ կողմէն պիտի դասախօսէր Մուրատեան վարժարանին մէջ, միւս կողմէ պիտի ուսանէր բժշկութիւն։

Այդ դասը կը բաղկանար ընտրեալ պատանիներէ. ադոնց մէջ էին Յովհ. Հիւրմիւզ, Յովհ. Սագրզ. Մելգումեանց (Մելքոն խան), Մատթէոս Մամուրեան։ Այդ օրէն Մամուրեան ջերմ սիրով սիրեց իւր ուսուցիչն ու բարեկամն որում նուիրեց «Անկլիական նամականին»։ Պարագաները բիչերու ներած են կարդալ այդ մատեանն որ պատմական փիլիսոփայութեան խորին ուսումնասիրութեան դրոշմը կը կրէ։

Եւ այժմ երբ կը յիշենք այդ նշանաւոր մատեանն ու այրերնիս կը յառնենք Աբէ-Եղեան Մ-ոյ վրայ, ինքնին կը հարցնենք. Արդեօք մեր աչքերը պաղդանամոլութիւն ունին։ Եթէ միւնոյն Մամուրեանն է, որպիսի՞ ՀՐՇՐՇԵՐ-ՈՒ։

Յարմէ՛ բարձանց յո՛ր անկեալ վիհ։

Մտաւոր վճիտ ու բարձր բնագաւառներու մէջ ապրող Մամուրեա՞ն է որ եղած է այսօր Հայոց պաղրիկոսն, —հնդկական այդ տունին որոյ համար կ'աւանդեն թէ մեռելոց գանկերու վրայ միայն մնունդ կ'առնու և կ'ապրի։ Պաղրիկոս մը չէ՞ արդեօք այդ Մամուրեանն որ երբ մահու դօղանչն արդէն կը հնչէ, մատանիչ կ'ընէ մերթ սուրբ հայրապետի մը, հայրիկի մը անգին գլուխը, մերթ պարզ հրապարակագիրներու համեստ գլուխները. փոյթ չէ՝ որն ըլլայ, գանկ մը պէտք է իրեն, չորցած գանկ մը, որպէս զի անով սընին ու ապրին ինքն ու Աբէ-Եղեան Մ-ոյը։

Գ.

Հայ երիտասարդներու պատուական խումբ մը կը գտնուէր այն ատեն ի Բարիզ։ Այդ խումբին մէջն էին Օհանեան Արզուման, Միւհէնտիզ Մկրտիչ, Պալեան, Արամեան Ճանիկ, Շիշմանեան Յովսէփ։ Եւ այժմ երբ աչքէ անցնենք այն դեղնած նամակները զոր իրարու կը գրէին այդ երիտասարդներն երբ կը հեռանային Իրարմէ, կը խանդաղատինք տեսնելով թէ որպիսի՛ սերտ մտերմութեամբ, գորովալիր սիրով կապուած էին միմեանց հետ։ Այդ երիտասարդները գեղեցիկ ընկերութիւն մը կազմած էին և իրենց միութեան կեդրոնատեղին էր Քաֆէ Թէրբ։ Հանդարտ չէին կենար։ Ի Բարիզ կը գտնուէին ասոնք այնպիսի ատեն մը յորում ամենէն պաղ սրտերն իսկ կը բռնային կրակ առնուլ, ո՛ւր մնաց մեր տաք գլուխ տաք սիրտ երիտասարդներն։ Եւրոպա մէկ ծայրէն միւս ծայրը կը սասանէր։ 1848 թուականն էր։ Հայ երիտասարդներն որք առիթ մը կ'որոնէին գաղափարի համար մարտնչելու, կը միանային Ֆրանսացի իրենց ընկերներուն Լուի Ֆիլիբի դահը տապալելու։ Սակայն զօրավար Շանկառնիէի հարուածներէն ահաբեկ ցիրուցան կ'ըլլային։

Թէպէտ պահ մը ահաբեկ եղան այդ երիտասարդք, բայց այդ կորովալիր տարիներն անոնց ոգիներու վրայ խորին տպաւորութիւններ թողած էին, տպաւորութիւններ զորս պիտի փոխանցէին իրենց ազգին ալ։

Տան և ինքնորդի դարու առաջին կէսը մեզ համար նոր գաղափարներու թուական մը չէր եղած, այլ նախապատրաստական թուական մը այդ փոփոխմանց։ Մարդիկ պատրաստուած էին մարառումն սկսելու համար։ Մաքառման կռուանը կրօնքն էր։ Սակայն փոքր ինչ ուշադրութիւն այդ ժամանակի պատմութեան կը բաւէ ցոյց տալու թէ՝ զուտ վարդապետական խնդիրներ չէին որ կը բորբոքէին Հայոց ոգիներն, այլ կրօնքի ներքեւ արդէն կը նշմարուէր ազգանուէրեան ոգին։ Մեր նոր ժամանակներու համար բաւական հետաքրքրական է իմանալ թէ Սահմանադրութեան կռուէն առաջ Հայոց գրական թարմ ոյժերն ի՞նչ մարտերու նուիրուած էին։ 1850-55 տարիներու հրատարակութիւններն այդ գաղափարը կուտան։

Ազգին պատկառելի թերթն էր Աբշուլլա Աբարեանի զոր Մուրճ տակաւին պաշտօնանկ չէր ըրած։ Այդ թերթին մէջ էր որ Հ. Այվազովսքի գրած էր իւր հմաբաւաւոր յօդուածն որով գրգռած էր Պապութեան ջիղերն ու իւր վանքը փոքռանքի հանդիպացուցած։ Տաղնապի մէջ էին Վենետկոյ Մխիթարեանք. ամէն կողմէ հարուածներ կը տեղային իրենց գլխուն։ Ուսեալ վարդապետ մը որ կ'ստորագրէր «ՈՃ յաչիւոիրոց» կը բարձրանար ընդդէմ հայ հռոմէական վարդապետաց որք մինչեւ ցայն օր ուսման մենաշնորհն ունէին։ Այդ վարդապետը կը հրատարակէր Աբշուլլա Աբարեանի մէջ այնպիսի յօդուածմը որ հայ հռոմէական կղերին խելքը գլխէն կը թռցնէր։ Վենետկոյ Մխիթարեանք անմիջապէս ի զէն կը դիմէին և կը հրատարակէին 1852 Յունուար 13ին 8 երեսով տետրակ մը. տետրակի վերնագիրն էր.

Աբշուլլա Աբարեան օրագրէ 403 406 Ընդդեմ բանաստեղծանին զոր Ազգասէր մը յորոնաչի վրայ տպի մը խօսի։

Մխիթարեանք այնքան սարսուած էին որ չէին գիտեր ի՞նչ ըսել և այդ տետրին մէջ կը հրատարակէին հետեւեալ խօսքերն որք եթէ մեզ այսօր կատակերգական կ'երեւին ու կը խնդացնեն զմեզ, այն ատեն թուի թէ տարբեր արդիւնք առաջ կը բերէին, կատաղութիւն կը պատճառէին։

«Մեր մեծանուն հեղինակի ու իմաստուն բերթողահայրը Խորենացին Մովսէս՝ Հռովմայ տիեզերահռչակ Լեւոնի հզօր հայրապետին դէմ, ո՛հ չըսուելու բան, հերքող և նզովող կը հանէ, և ո՞ը ազգասէր ականջ կրնայ լսել ասանկ հայհոյութիւն մը ու չսոսկալ, ո՞ը ազգասէր և ճշմարիտ քրիստոնեայ կրնայ լսել՝ թէ Մովսէս մը, եղիշէ մը, Նարեկացի մը, Շնորհալի մը, Լամբրոնացի մը, որ Հայաստանեայց եկեղեցւոյն սուրբերը ու հիմունքներն են, Քաղկեդոնի տիեզերական սուրբ ժողովքը իր սուրբ հայրապետներովը հերքած ու նզոված ըլլան, ու չզարհուրիր։ Այս է որ սոսկացուց զմեզ ալ և ստիպեց որ մեր ազգասէր սրտին խորութիւնը ու սաստիկ ցաւը յայտնենք, այս համառօտ յայտարարութեամբ։»

Ոճ յաչիւոիրոց կեղծ անուան ներքեւ ծածկուած վարդապետը, կարապետ Վ. Շահնազարեանն էր, որ վերջապէս կը հարուածէր Մխիթարեաններն հրատարակելով 1852 մարտի 20ին տետրակ մը —Քանի մը խօսք Առանց Վենետկոյ Մխիթարեան վանքին հրատարակած պերբակի մը առաջին պատասխանը։

Այդ տետրակին մէջ ալ կան այնպիսի բացատրութիւններ որք այսօր դժուարաւոր կը հնչեն մեր ականջներուն, օրինակի համար հայ վարդապետը կ'ըսէ. «Լուսաւորչիրն Հայազգի հասարակութեանը արդէն յայտնի է . . . »։

Այժմ մեզ այնպէս կը թուի թէ այդ «լուսաւորչական, լուսաւորչակրօն» բառերը մասամբ մը կը կապտեն զմեզ մեր ազգութիւնէն և աղանդի մը կերպարանքը կուտան մեզ, սակայն այդ բացատրութիւնները շատ բնական կ'երեւէին այն ատեն Հայոց։ 1853 թուականին կը հրատարակուէր գրաբառ տետրակ մը, հարկ է՞ ըսել թէ միշտ խեղճ Մխիթարեանց գլխուն։

Անշնորհաբեր հայրենասէրն ոտքոնն բան առ Մխիթարեան ոսկրն է գրեթէ Լուսաւորչական

Հայոց։ —Հրամանաւ Տ. Տ. Յակոբայ օրբոյան Արէպիսկոպոսի և ազգասէր Պարսկաստանի Կ. Պոլսոյ։ ի դիմաց լուսաւորչական Հայոց անձնանուէր երեսփոխանը Խրիմեանն էր։

Երբ մարտի որոտը կ'առնուր Խաչատուր Մխսաքեան, կրնա՞ր ննջել հեշտութեան անկողնոյն վրայ։ կը դիմէր ի դէն, և ի հրապարակ կը նետէր 1854ին 64 երեսով տետրակ մը «Եպիսկոպոսաց Վոռոբ» պաշտպանելով Հայոց ուղղափառութիւնը։

Վենետկոյ Մխիթարեանք եղբայրական աչ կը կարկառէին Վենետկոյ Մխիթարեանց և իրենց Եւրոպն հայ անդրադարձականութեան թերթը կընէին, հրատարակելով իրենց «Ներքին համոզումն»։ — Եւ կարիճ ախոյեան մը զերենք չախչախելու կ'ելներ։

Hommes noirs d'où sortez-vous?

Արք գիշերադէմք ուստի՞ ելանէք.

գոչելով, Պէրանժէի Թունալից խօսքը բնական կը դնէր իւր տետրակին որոյ վերնագիրն էր.

Նեբէին համոզումն, Եւրոպա լրագրոյն Ներքին համոզմանը դէմ, բուռն հայոյս մը Ներքին համոզմանը գրուած Ա. պատասխանը։ Եւ ով որ այսօր կարդայ այդ տետրակը, տակաւին կ'ախորժի, տեսնելով որ ընտիր հրապարակագրի մը ոճին ամէն յատկութիւններովը օժտուած է։ Հեղինակն է Ստեփան Ոսկան։

Այս մարտամոց միջոցին էր որ Շիշմանեան իւր ուսումն աւարտած, բժշկական Բէչին հետ ազգային Բէչմ՝ալ կը գրէր։ Աբշուլլա Աբարեան հրատարակեց 1853ին Շիշմանեանի յօդուածը, որով մի օրուան մէջ յայտնուեցաւ առաջին կարգի հրապարակագիր։ Յօդուածը ջախջախիչ պատասխան մ'էր Եւրոպա լրագրոյն որուն մէջ Հ. Ղ. Վ. Յոհաննեան կը փաստաբանէր թէ Հայք պէտք է որ հռոմէականութիւնն ընդունին։ Բնական է որ հռոմէական հայու մը այս քաջութիւնը զարմացում եւ ուրախութիւն պատճառէր մերիններուն որք չէին սպասեր այսպիսի ալակցի մը։ Օտեան որ այն ատեն նոր հրատարակած էր իւր տետրակն հայերէն լեզուի մասին, օրինակ մը զրկելով երիտասարդ հրապարակագրին, կը շնորհաւորէր զնա եւ այդ օրէն կ'սկսէր իրենց միջեւ այն բարեկամութիւնն որ պիտի տեւէր մինչեւ ի գերեզման. սերտ էր այդ բարեկամութիւնն, ու Շիշմանեան Հայոց մէջ էն վերջինն եղաւ Օտեանի մահն իմացող։ Եւ որպիսի՞ զգուշութիւններով իմացուցին, ո՞րքան ատեն նախապատրաստութիւններ տեսան։ Այդ սիրտն որ այլ եւս իւր աղջկան մահէն յետոյ ուրիշ ո՛ւ եւ է ցաւի համար անտարբեր պիտի կարծուէր, դառն հարուած մը կ'ստանար իւր բարեկամին կորստեամբը։ Վշտահար սրտով սկսաւ գրել անոր վրայ, բայց դողդողացող ձեռքերը չներեցին նմա շարունակել աշխատութիւնը։

Դ.

Բժշկական վկայագիրն ստացած, Շիշմանեան կը վերադառնար ի հայրենիս անցնելով Իտալիայէ. կ'ուզէր տեսնել վայրերն ուր անցուցած էր մանկութեան օրերը, թերեւս քիչ մ'ալ սիրտը կ'ուզէր զովացնել ի տես այն դիւցազնական երկիրներուն որք Աւստրիան կը սարսեցնէին։ Իտալիոյ ամենէն տագնապալից օրերն էին. Մաձզինիի անունը գիւտաւոր ըրած էր աւստրիական կառավարութիւնն և ամէն կողմ խիստ հրաման տուած էին ձերբակալել յեղափոխականը։ Շիշմանեան այն ինչ կը մտնէ ի Լոմպարտա և ահա՝ աւստրիական ոստիկանութիւնը կը շրջապատէ զինքն և ուղղակի ի բանտ կ'առաջնորդէ։ Խեղճ բժիշկը շուարած մնացած է. արդեօք կաթոլիկաց դէմ գրուած յօդուածին համա՞ր է որ Առաքելական Արքայական ոստիկանը կը ձերբակալէ զինքը։ Բայց տարօրինակ ձայներ կը հասնին ականջին։—«Մաձզինի բռնուեր է, Մաձզինի բանտն է։» —Ինչ է է, Շիշմանեան կը մխիթարուի թէ այդ ձերբակալութենէն օգուտ պիտի քաղէ, գուցէ բանտին մէջ տեսնելու կարող պիտի լինի մեծ յեղափոխականն։ Այս մխիթարութեամբ կը հանդչի։ Բայց չհասկընար թէ ի՞նչ կ'ըլլայ, ամէնքը կուգան իւր երեսը նայիլ «Մաձզինի, Մաձզինի» գոչելով։—Ի՞նչ ըսել կ'ուզեն, չհասկընար։— Ժամերը կ'անցնին. հարցաքննութիւնք կ'սկսին. և ապշութեամբ կ'իմանայ Շիշմանեան թէ այդ Մաձզինի ըսուածն ինքն է եղեր։—Իտալացի լեզափոխականին և հայ բժշկին դէմքերն այնքան նմանութիւն ունին եղեր որ սխալումը ներելի կ'ըլլայ ոստիկանաց, որք միշտ չափէն աւելի եռանդոտ են։ Ինչ և է բան և չորս ժամուան բանտարկութենէ վերջ Շիշմանեան կարող կ'ըլլայ ապացուցանել թէ չատ կը սխալին,—սխալումն իսկ պատիւ մը հաստատելով թէպէտ։

Բանտէն ազատելով Շիշմանեան չուներ Վենետիկ կ'առնու։ Նոյն խաղ. Մաձզինիի անուն, ոստիկանութիւն, ձերբակալում, բանտ։—Խեղճ Շիշմանեան ի Վենետիկ դարձեալ կ'երթայ բանտին մէջ քաւելու իւր Մաձզինիի հետ ունեցած նմանութիւնն և որոնցմէ Մենէտի ու Երկոտրեարի կատակերգութեանց վրայ։ Բայց Վենետիկ Հայոց համար քիչ չատ հայրենի երկրի պէս բան մ'է. եղելութիւնը կ'իմացնէ ի Ս. Ղազար, ուսկից Հիւրմիւզեան Աբրահամը վարդապետ մը զրկելով ոստիկանութեան, կ'ազատէ բանտարկեալը։

Ա՛լ չսպասեր Շիշմանեան և չունչը Պոլիս կառնու ուր Հայտար Փաշայի Հիւանդանոցին մէջ պաշտօնի կը կոչուի։

Պոլսոյ Հայոց զարգացած եւ ազդեցիկ կեդրոններէն մին էր այն ատեն նաեւ Իւսկիւտար։ Անդ կը բնակէին Օտեան, Ռուսինեան, Շիշմանեան և այլք։ Երբ մի վայր կը հաւաքուէին տարանգաւոր և ազնուահոգի այդքան երիտասարդներ, բնականաբար Ազգին համար օգտաւէտ խորհուրդներ յղանալու եւ զանոնց գործադրելու հետամուտ պիտի լինէին։ Ո՛չ ապաքէն Ազգին ընդհանրական ծառայութիւն մատուցանող ամէն ձեռնարկներ ծնունդ առած են Պոլսոյ այն թաղերուն մէջ ուր միասին դրտնուած են ուսեալ բազմաթիւ Հայեր։ Իւսկիւտարի երիտասարդներն ալ հեռատես նպատակի մը կը նկրտէին։ Երբ այսօր ոմանք կ'ուզեն մեղադրել մեր նախորդներն իբր թէ անտարբեր մնացած են նորա Պոլսէն դուրս դրտնուող Հայոց վիճակին, միթէ զլպարտութիւն մը չէ՞ զոր կ'ընեն։ Կիլիկիոյ զարգացումն այն ատենի երիտասարդներու հոգածութեան միակ առարկան էր։ Իւսկիւտարի մէջ ծնունդ առաւ Բարեգործական ընկերութիւնն որ իրեն նպատակ դրած էր երկրագործութեան զարգացումն Կիլիկիոյ մէջ, եւ եթէ Հայ հռոմէական կղերն իւր կրօնական շահերը վտանգուած տեսնելով չդիմուէր այդ ընկերութեան դէմ և զլպարտանաց կոյտ մը ներքև խեղդամահ չըպանէր զայն, անշուշտ այսօր Կիլիկիոյ Հայք սովամահ տանջուելու տառապանքն զերծ պիտի մնային։ Հանգուցեալ Ընկերութիւնն արդէն հայածական եղած էր Հասունի հարուածներէն և նորա աւերակաց վրայ կը բարձրանար 1860ի սկիզբները Բարեգործական Ընկերութիւնն որ իւր մէջ կը պարունակէր ազգին ամէն ոյժերն, առանց խորութեան դաւանանքի։ Մինչև ցայսօր նորա յիշատակը կենդանի մնացած է, այնքա՛ն փայլուն ու փառաւոր եղաւ նորա սակաւամեայ գործունեայ կեանքն։ Տոքթ. Շիշմանեան 1862 թուականին կը մեկնէր Պոլսէն և կ'երթար ի Կիլիկիա գնելու համար արտ մը որուն վրայ պիտի հաստատուէր երկրագործական Դպրոցը։

Բարեգործական Ընկերութեան կազմութիւնն և Շիշմանեանի Պոլսէն մեկնելը խառնվեցին Հասունի ոգին։

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԱՐԱՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Հոգաբարձութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել ազգոյ հասարակութեան թէ ի նպաստ Արամեան վարժարանին ձեռնարկուած վիճակահանութիւնը տեղի ունեցաւ փետրուար 28ի կիրակի օրը վարժարանին սրահին մէջ, և հետեւեալ թիւերը շահեցան.

700	542	329	520	429	945	487
784	449	376	742	595	455	919
381	908	254	440	579	650	674
641	816	612	951	447	427	590
730	334	654	268	855	957	580
857	405	905	667	927	554	734
655	797	758	913	859	462	339
609						

Շահողք կրնան իրենց ձեռագործներն ստանալ վարժարանէն՝ առաւօտեան ժամը 2էն 3 և երեկոյները ժամը 10½էն 12։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

Ատենապետ Ատենադպիր

Յ. ՅՈՎԱՆԻՍԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԵՕՐՏԱՄԵԱՆ

ԱԶԴ

Ամէն կիրակի օր ժամ 3ին ըստ թրքաց Աստուածաշունչն դաս եւ քրիստոնէական քարոզութիւն, պաշտամունք ժամ 7ին։ Նաեւ տաճկերէն լեզուաւ քարոզութիւն ժամ 10ին։

Փափաքողք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուելու, Պոլիս, Մուսալա ճատտէսի, թիւ 26 տան մէջ։

Գ. Ն. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ

1548 5—8

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ

ՀԱՄԱՌՕՏ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ուսումնական, բնական եւ քաղաքական 56 պատկերներով զարդարուած

Ի ՊԷՏՍ ՆԱԽԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍՈՒՑ

Աշխատասիրեաց՝ Ա. ՊՊԵՊԷՏՅԵԱՆ

Աշխարհագրութեան ներկայ դասագիրքն ազգային վարժարանաց նախակրթական դասուց ծրագրին համեմատ պատրաստուած է և կը պարունակէ աշխարհագրութեան ուսումնական, բնական և քաղաքական մասերն երեսուն երկու դասերու բաժանեալ։

Այդ համառօտ դասագիրքին գլխաւոր առաւելութիւնն է այն մանկական բացատրութիւնն և դիւրաւոյց եղանակն որով աւանդուած են աշխարհագրութեան նա մանաւանդ ուսումնական մասին անունն գաղափարն գաղափարն։

Մանուկներու աւելի օգտակար և հրահանգիչ ընելու համար սոյն գիրքը, բազմաթիւ պատկերներով ներկայացուած են ուսումնական և բնական աշխարհագրութեան առարկաները։

Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղին է Հոլոնիան քով, Յակոբեան խան թիւ 14, Եւրոպական գրատուն։

Գինն է 5 ղրուշ

1631 1—5

ՏԻԿԻՆ ԿՐԻԻԶՔԻ

ՄԱՆԿԱՎԱՐՈՒՀԻ

Վ. ԱՅՏԱԼ, ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ԵՒ ՄԱՍԷՕԶ

(Masseuse)

ԿԱՏԱՐԵԱԼ, ԵՒ ԱՐԱԳ ԲՈՒԺՈՒՄՆ

Յօդացաւի, իշխուածքի եւ որովայնի ու ջղային հիւանդութեանց, գիտական շփմամբ (massage)

Խորհրդակցութիւնք ժամ 2էն 4 (Ը.Ե.), Բերայի մեծ փողոց, 439 Սկսպահի Լուսանկարչատան վերի յարկը։

1555 7—12

ՏՕՔԹՈՐ Հ. Պ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Բարձր համալսարանաց մէջ աւարտելով իւր բժշկական ուսումն, վիպեալ, մասնաւոր նշանաւոր հիւանդանոցներու մէջ յետ երկարամեայ փորձառութեան՝ մայրաքաղաքս վերադարձած, և իւր բնակութիւնը հաստատած է Լանկա Թուրուտլու փողոց թիւ 33 տունն, ուր ամէն օր կ'ընդունի իրեն դիմողներն եւ կը դարմանէ ամէն աստիճան հիւանդութիւններ։ Կը կատարէ վիրաբուժական կարեւոր գործողութիւններ, մասնաւորաբար իրեւ մասնագէտ կանանց վերաբերեալ, աչքի եւ մարմնի հիւանդութեանց։

Նաեւ ձրիաբար կը դարմանէ իրեն դիմող ազքատներն ամէն հինգշաբթի ժամը 6—9 իւր տան մէջ։ 1558 6—26

Պաշտօնական հրամանագրով ու Օսմանեան կայսերական կառավարութեան կնիքով վաւերացեալ, յատկիկայ լատինացւոց ապրիլ 1ին (մարտ 19 ըստ յունաց) Աբգուսի փողոցին մէջ քաջաւերեալ երկթաղեալ 109րդ վիճակահանութեան բրօմէսները միայն Ղալաթիա Քօմիսիոն խանին դիմացը Պանքեր Ղ. Փ. Զորուրեան թիւ 9 դրատան մէջ կը ծախուին. ամբողջ պարգեւ 5 ½, 2 ½ ղրուշ։

Մեծ պարգեւ 600,000 ֆրանք

Մանրամասնութիւնք ամէն տոմսին ետեւը նշանակուած են։ Առուծախի ամէն տեսակ տոկոսաւոր ու վիճակաւոր արժեթղթոց, ընդհանուր վիճակաց քննութիւնք

Դիմել՝ հեռագրաւ. Զորուրեան Ղալաթիա
Նամակաւ Ղ. Փ. ԶՈՐՈՒՐԵԱՆ

1124

ԱԺԱՆ ՎԱՃԱՌԵԼ

ՇԱՏ ՎԱՃԱՌԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Աւասիկ այն դրութիւնը զոր ընդունած է տրանց և տղայոց համար պատրաստ հանդերձեղինաց մեծ վաճառատունն

Ο ԳՐՈՒԱՍԱՆ

AU CROISSANT

94, Եիւքսէք Գալատրրամ, 94, Վայվոտայի դիմաց։

Այս վաճառատուն, որ հետզհետէ ահագին տարածութիւն մը կ'առնու, որուն պատճառն է իւր հագուստներուն վայելչութիւնն և դիմացկունութիւնն, այս տարի իւր հագուստներն ի վաճառ հանած է այնքան զեղչեալ գներով որ իւր մրցակիցներն անդամ աքանչացած են։ Ցիշեալ տան մէջ այցելութիւն մը կը բաւէ համոզելու համար ամենէն թերահաւատները։

1506

ԱՄԵՆԱՒԱՐԵՔ ՀԱՐՅՈՒՅԷՔ

Ա. ԺՈՐԺԻ ՌՈՍԸ

ՃՈՇԱԿԵՑԷՔ ԵՒ ԲԱՂԴԱՏԵՑԷՔ

698

ԻԼԱՆ

Գոտը գարիպէսինտ Զիւհտի Բաշա մահալէսինին Սէյամի Զէյմէսի ճատտէսինտ Ֆէէեր Պաղչէսինտ միւնթէհի չըմէնտիֆէր խաթիմը իւզերինտէ 46 նումէրօյը պայէթ միւզէյէն վէ մուսանան 2 գաթտա ճէյման 12 օտա վէ 2 սալօն վէ միւթէֆատտա քիւէր վէ սանտրգ օտաղը իւչ 1 համամ վէ 1 ճամլէքեան սէֆա քիւար վէ գահվէ օճաղը վէ չէրպէթխանէ վէ չամաչուրխանէ վէ աշճըլարա մահսուս օտա վէ քիւարը իւչ մարթպաս վէ պաունլար

ԻԼԱՆ

ՁԱՎԸ ՍԵՐԱՅՈՒԹԻՒՆ

Դափանը տագիւգ գուրպինտէ ճամի ալթը սօքաղը քէօչէ պաշընտա պիլա նօվէրօ քէպիր պիր պապ արբաթը տիւքեանը.

Դափանը տագիւգ գուրպինտէ թիմուր եօլու իւզէրինտէ քէօչէ պաշընտա սաղիր պիր պապ չուվալճը տիւքեանը.

Դափանը տագիւգ գուրպինտէ ճամի ալթը սօքաղընտա պիր պապ արփաճը տիւքեանը.

Դափանը տագիւգ գուրպինտէ չէօրէքճիլեր իչինտէ էսկի գափու եէրինտէ արփաճը տիւքեանը.

Դափանը տագիւգ գուրպինտէ ճամի ալթը սօքաղընտան պիր պապ չուվալճը տիւքեանը.

Պալատէ մուհարբեր պէչ պապ տիւքեան իճարէ վիրիլէճէկինտէն իսթիճարինէ թաիպ օլանլարըն իչպու մարբը բումինին օն տեօրտինճի փաղար իրթէսի կիւնինէ գատար հէր կիւն մագամը սերասկերի լէվաղիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր.

9 մարտ 1888 — 1581
Նօ. 8 — 3—3

PARIS

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Demander

Le MAGNIFIQUE ALBUM ILLUSTRÉ renfermant 554 gravures inédites de Robes, Confections, Articles pour toilettes de Dames et Enfants, Vêtements pour Hommes, etc., ainsi que la nomenclature de tous les tissus en Soieries, Lainages, Indiennes, Toiles etc. etc., qui

Vient de Paraitre.

L'envoi en est fait GRATIS ET FRANCO contre demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie à Paris.

Les expéditions pour l'Egypte, la Turquie d'Europe et d'Asie sont faites *franco de port* jusqu'à Marseille à partir de 25 fr.

A partir de 200 fr. expédition franco de port jusqu'à destination moyennant un tarif à forfait d'un tant pour 100, variant suivant l'importance de la commande et la destination, ou franco Marseille au choix de l'acheteur.

Tout colis postal contenant pour 50 fr. de marchandises *payées d'avance*, est expédié entièrement franco de port jusqu'à la dernière station desservie par le service des colis postaux.

1655 — 1—4

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Ի ՊԱՅԾԱԼ ՀԱՄԱՐ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԵՕԳՈՒՏՈՒՆ Կ. ՊՕԼԻՍ

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Այն կազմատան մէջ կան Եւրոպական նորընտիր և կատարելագործեալ մեքենայներ որոնցմով կը կազմուին և կը յօրինուին

ԶԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐՈՎ

ԳԻՐՔԵՐ գեղեցիկ և հաստատուն ՏՈՒՓԱՐՆԵՐ, վաճառականական եւ ԱՇՏԵՏՈՒՄՆԵՐ, խիստ մաքուր և ընտիր։

Ցանկացողաց դիւրութեան համար կազմատունը ունի իրեն կցորդ վաճառատուն մը թիւ 27 Ֆինանսքիր-Եօգուշը, ուր կ'ընդունուին յանձնարարութիւնք և ուր կը վաճառուին նաեւ զրագրական ամեն տեսակ պիտոյք, ընտիր թուղթ գրիչ, տուփաք, պայուսակ, գրպանակ եւ եւ։

756

ՏՕՔԹՕՐ ԱՅԷՐԻ

ԶԷՐՐԻ · ՓԼՈՐԹՈՐԱԼՆ

Տօքթոր Այէրի Զէրրի փէքթորալը բաղկացնող նիւթերը թէ յԱմերիկա եւ թէ Պոլիս հրատարակուած են, ուզողը կրնայ մեր մատաղպէն դեղագիրը ստանալ։ Բժիշկներ իսկ կը յանձնարարեն այս դեղը հիւանդներու։ Եզական դեղ ու դարման է հարբուխի, հազի եւ կոկորդի ու կուրծքի հիւանդութեանց։ Ամենամեծ ձեռուանատ եղանակին մէջ։ Բազումք վտանգաւոր հիւանդութենէն ազատած են սորա միջոցաւ։ Նոր սկսած թոքախտը կը բուժէ եւ յառաջացեալ թոքախտ ունեցողներու նեղութիւնն սենոյնիւ կը մեղմացնէ։ Դեղավաճառք կը ծախեն։ Այէրի Զէրրի Փէքթորալը հարցունելու է։ Կեդրոնատեղին է Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունն որ ի Պոլսոյ։

Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ կը ծախուին Ամերիկայէն նոր եկած ոսկեզօծ իրեր որք գրեթէ ոսկւոյ նման տեւողական են ու դիմացկուն, ինչպէս են թանկոցի ու կուրծքի կոճակներ, ժամացոյցի շղթայք կանանց եւ տղաց համար, պրօշներ, մանեակներ, օղեր և այլն։ Եկած է նաև նորելուկ քարիւղի լամպներ 60 եւ 80 մարդի լոյսով։ Ընտիր կարի մեքենայներ։ Մեքենայով կարելու յարմար կակուղ մատուակներ։ Նորաձեւ Ամերիկայի գեղեցիկ ժամացոյցներ, եւ այլ ընտանեկան պիտոյից վերոգրեալ բազմատեսակ վաճառք որք չափաւոր գներով կը ծախուին։

581

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒ

---

60 ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՐԻՍՈՆ ՄՈՒԼԷՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Թիւ 1 և 2

Բնական նիւթերով շինուած մաքրողական դեղ մ'է որ արիւնը կը մաքրէ, կը բուժէ արեան եւ ստամոքսի հիւանդութիւններ, կը ջնջէ պալարները։ Գինն է 2 ֆրանք։

Մէն մի տուփի վրայ պահանջելու է ըստորագրութիւնն եւ ՄՈՒԼԷՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ անունը։

ՄՈՒԼԷՆԻ ԲՈՄԱՏՆ (2 ֆրանք) եւ կը բշկէ մորթի բոլոր հիւանդութիւններն։

Բարիզ, Լուի լը Կրան փողոց, 30, եւ բոլոր դիմաւոր դեղատանց մէջ։

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է Ալիքեան դեղարանը, կը գտնուի Նաւ. դիմաւոր դեղատանց մէջ։ 1520 — 8—13

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒՈՒՇ

Ընդ Հ. Գէորգ, Հ. Գալստեան և Օտեան

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Գնոյ	Անուանք	Գնոյ
Անուանք	2,000	Լէքանք	4,500
Ալպանք	3,000	Մարկիզ	4,300
Անձիլ	1,300	Պարտամ	2,500
Աբէլ	3,500	Բիլլը	2,000
Գասանդրա	2,200	Նէրօ	2,000
Գօրտոնին	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գալաթէա	2,000	Ոստիկան	3,000
Գէյլը	2,000	Գոտանդ	4,500
Գարիպալտի	2,500	Գոգոլ	2,000
Դանտէ	2,400	Գոգոլ	1,200
Դանդ	2,000	Բարիքիզ	4,200
Դօն	2,700	Բուլլրտ	3,200
Ֆէտօ	2,500	Բանգար	4,700
Հոմէր	1,800	Գիգ	2,800
Իսաքը	2,600	Լէանդր	4,400
Տօսքա	2,600	Բիանչա	5,200
Ֆաուստ	800	Բէլլ	3,000
Ֆէտա	1,700	Ռոմանս	5,500
Ֆլորինա	1,600	Լուսա	3,500
Կարլիէ	5,500	Պալեան	4,000
Կիրանա	3,200	Սարքէ	2,000
Կէզը	1,800	Մէլլի	2,000
Կրօնան	2,200	Նորէնդ	4,500
Լանէտ		Ֆաուստ	1,300
Լէրօ	3,000	Թ. Բիլլը	3,000
Լիսանդրա	3,000	Թիլլի	1,800
Լիւսինէրդ	1,200	Թոլլտ	2,300
Մէտ	3,300	Քանգ	3,600
Գէլրա	2,000	Լեռաս	1,700
Թանքր	2,200	Սէլտրա	3,000
Լէ	2,000	Զէրտ	4,100

Մաքսիմ չոգենաւը, նաւապետ Ճօնսոն, ընդհանուր վաճառով Հալէն, եւ Անվերլէն ստացած պարպած եւ Օտեան ուղեւորած է։

Պրոստոն չոգենաւը, նաւապետ Տէնիսան, ընդհանուր վաճառքով Հալէն ստացած կ'ապասուի մայիս 18ին։

Ուղեւորներու համար մէն ալ բանալ ընդ-յուսի

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ — Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԻԳ
Գործակալք
Թիւ 37-18, Քիւչիւք Մալէթ
1601 — խան Գալաթիա

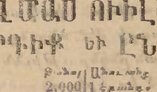

ՖՐԼԷՏ · ԼԷՅԼԱՆԴ

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒՈՒՇ

Ոչ խնամատարութեամբ կը բանի Լէյլբրուլի և Գրիսուլլ ֆրլ.

Անուանք	Գնոյ	Անուանք	Գնոյ
Ալմերիան	2500	Յարմէնեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլորենսիան	3700
Անասլազան	3500	Ֆլորենսիան	3700
Ալթենեան	2500	Ֆրերիան	3500
Բարսիլոնան	3700	Ֆրանսիան	3500
Գուլմարիան	3000	Ֆրանսիան	3500
Գուլմարիան	3500	Լեռնիան	2200
Գասթելեան	800	Լիսիսրեան	2500
Սարտինեան	2000	Լիսոնան	800
Տուրսի	700	Օլորթոյ	700
Եմիերլան	3700	Բերտիան	3800
Նարպոնան	3700	Վալենսիան	6800
Նարբոնիան	3700	Վիրջինիան	6800

Սարտինեան չոգենաւը, Լիվրբուլէն դէպի մայիս 28ին ստացուած։

Ուղեւորներու համար ամեն բանալ

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ — ԷՅՈՒԱՐԴ ԼԱՅՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Գալաթիա

Նաւատեարք, Գարոնայք Ֆրէտ, Լէյլոնտ և ընկ. — Լիվրբուլ

Գործակալներ

Գ. Գոլիս, Էտուարտ Լանֆոնդէն.
Ձիվզուլար, Գ. Գ. Քարլը Նդրարք
Ալեքսանդրիա, Ե. Լ. Զաման և ընկ.
Մալտա, Ա. Քամիլերի.
Ներա, Ս. Վօքսոյ օրուլս Որդիք և ընկ
Զմիւռնիա, Գ. Ուրիոլ և ընկ.

1596

ՄՈՍ

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լէյլբրուլ և Մէնչիսթրսնի գլխ. բանալ ընկերութիւն

Անուանք	Գնոյ	Անուանք	Գնոյ
Քանդրա	1200	Գեթիան	300
Ֆերու	4000	Սարտի	80 0
Օսմանի	4000	Նեբրեթիս	3000
Սեսոստրիս	3250	Բերա	3000
Թիրա	3250	Լուսիս	800
Մակասար	3250	Գլոնա	800
Մաքրեթիս	3250	Սեսոն	700

Մաքսիմ չոգենաւը, նաւապետ Թոմաս, ամսոյս դէպի 11ին Լիվրբուլէն ստացուած կ'ապասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ֆ. Թ. ՈՒԻԹԻԼ և ԸՆԿ.
Ուիթիլ խան
ՀԻՆԳՄԱՆ ՄՈՍ և ԸՆԿ
1591 — 51, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվրբուլ

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

Ի ՄԱՆՀԱՅՍ

ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴԱՐՁԻԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՅ

Ամբողջ դրամագլուխ — 12,500,000 ֆրանք
Պահեստի » — 2,825,000 ֆրանք

Կ'ապահովագրուին դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, գոհարեղէն եւ պարունակող ծրարներ, որք յանձնուած են ամենազգի թղթատարական վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց։

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim Cº d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց կողմէ որք ի մրցանին ունին 30,500,000 ֆրանք։

Կ'ապահովագրուին չոգենաւով, երկաթուղիով առագաստանաւով փոխադրուած ապրանքներ։

Գիները չատ չափաւոր են և պայմանները չատ ազատ։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Տ. ԼԷՊԷ ԵՒ ՎԻԳԴՈՐ ՈՐԴԻ
1152 — Ընդհանուր Գործակատար է Կ. Պոլսոյ Ընկերութեան

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ

Ա. Լ'ԷՍՔԻԻԼԱԲ

ԱՌՈՂՋԱՊՀԱԿԱՆ ԵՐԻԶՆԵՐ

ԿԱՄ

ՓԱՇՏԻ ՄԱՆԱԹՈՑԷ ԿԱՊԵՐ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

Կառավարութենէն արտօնեալ Ֆրանսայի եւ օտար երկրաց մէջ Ցանմնարարեալ բոլոր բժիշկներէն

Այս կապերն յարմարագոյն դատուած են թէ՛ բժիշկներէն և թէ՛ զայնս գործածող կիներէն։

Այս նոր կապերուն առաւելութիւնքն հետեւեալներն են.

1. Ծծելու հոգը կարողութիւն, այնպէս որ մէկ կապ մը կը բաւէ այնտեղ ուր առաջ բազմաթիւ կապեր անհրաժեշտ էին։ (Փայտի մանածոյին իւր ծանրութեան 12 անգամը կը ծծէ։)

2. Փայտեայ մանածոյին մանաւոր յատկութիւնն է հականեխութիւնը։

3. Կապը միտ ՐԷՐԷ է և հանապազ առաջեւս կը խոյանայ։

4. Հնդուկ տարրերը կարենալով ազատօրէն շոգիանալ, միշտ չոր կը մնան գործողութեան միջոցին։

5. Այս կապերը դիւրաւ կրնան դրուիլ և հանուիլ։ Կը բաւէ թեւերուն գօտին անցունել կամ ժապաւէնով մը կապել երկու ծայրերէն։

6. Այս կապերուն ԶԱՓԱՁԱՆՑ ԱԺԱՆԹՈՒԹԵԱՆ պատճառաւ կարելի է մէկդի նետել զայնս գործածութենէն յետոյ, որ ճերմակեղէնի մաքրութեան և խնայողութեան տեսակէտով չատ կարեւոր է։

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Դեղարան Տէլա Սուտա, Յոթիւս Սբլավոյ, Ֆրանսուա Գանդրա, Բրիտանական դեղարան և Գ. Անտոյ ուսիտէս, (Բերա), Ս. Դասդ որիտէս, Թիթոս և Ապէսի որիտս (Գալաթիա), Տ. և Մ. Մէզիքի, ժ. Բէյլ (Պոլիս)։

Պ. Է. Հարգմանի և Քիսլ Նիի գործարանն ի Հռէնէլիզէ՝ մասնաւորապէս կը յանձնարարուի բժշկաց և դեղագործաց՝ իւր վիրաբուժական զ. Նաղան կերպասներուն, քիմիական այլ և այլ պատրաստութեանց համար, ինչպէս և վիրաբուժութեան և դեղագործութեան մէջ գործածեալ զանազան առարկայից պատճառաւ։

Այս բոլոր նիւթերը կը գտնուին վերոյշեալ դեղատանց մէջ։

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակատար է Ֆելիքս Զէլա. Ֆոնտրգլեան խան, Պոլիս։

1516 — 18—26

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱՋ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱՐԱԿԱՆ Ի ՊԻԻՏԱԲԷՍԹ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ — 20,000,000
Գանձեալ » — 10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի — 12,000,000

Արեւելից Տնօրէն · Մ. Լօյէն Թաբարօր
» փոխ-գործակալ և քննիչ · Մ. Նազարէթ Եազրճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԼԽԱՒՈՐ ԲԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալեօղեան և Պալրքճեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տամիամլեան Ատանա. Գ. և Ս. Սեթեան Հալէպ. Բ. Շերէնքէտտին և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէլիրմէնճի օղլու Քօնեա, եւն եւն.

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց եւ աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարինք ցուցնել թէ՝ ամէն ընտանեաց և զուտակաց տէր անձանց իրր նուիրական պարտականութիւն մէ՛ տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ՝ մը իւր կեանքն և իւր զուտակաց ապագան ապահովել։ կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր սիրելի կինն և զուտակները, ազքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արգոյ հասարակութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան չահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Գեկտեմբերի մէջ ի ներկայութեան հրապարակի պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի չահող թիւ 100 անդրիական ոսկի շահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։ Ամէն տեղէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուետուցարկին, (Հաշուետու Ազատութեան Ընկերութեան) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում դոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկային 12 միլիոն է։

654

LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԲԱՐԻՁ, ՍԷՆ-ՄԱՌԴ ՓՈՂՈՑ, 118

Ընկերական դրամագլուխ . . . . . 4,000,000 ֆրանք
Մինչեւ հիմա ապահովագրելոց վճարուած դրամ 25,000,000 »

Հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ կարասիներ, անչարժ կալուածներ, վաճառատան, մթերանոցի կամ մաքսատան մէջ ապրանքներ, խիստ չահաւէտ պայմաններով և չափաւոր գներով։

Ընդ. Տնօրէն՝ Օ·ն Էշլիսրիէն համար — Գլխաւոր համար գործակալ
ԱԼԵՔ. ԳՈՒՐՄՈՒԶԻ — ՊԵՏՐՈՍ ԱՄՊԱՐՃԵԱՆ
25—26 — 1403 — Պահչէ-Գափու, Թաշ խան, Թիւ 40

ԱՊԱՀՈՎ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

ԶՂԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. Գրիգորեան պար.—Լուսնոտութիւն—Արդ անդամեղդ—Հիւանդութիւնք ուղեղի և ողնածուծի ջղաձգութիւնք, գլխու պտոյտք, ջղային տագնապք, ջլացմունք, քնատութիւն, ուղեղային բորբոքում, սերմնաթափութիւն

ՍԻՌՕ ՀԷՆԻՐԻ ՄԻԻՌԻ միջոցաւ

Քիմիապէս մաքուր բաղասիոնին պառմիւրով

15 տարուան ԱՊԱՀՈՎ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ Քարիզի Հիւանդանոցաց մէջ գործածութեամբ։ Շատ կարեւոր տեղեկութիւնք կը տրուին փափաքողաց ձրիաբար

ՀԷՆԻ Սիւռ, ի Բոն-Սէնդ-Լորան (Ֆրանսա)

Մեծաքանակ կը վաճառուի ի Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Գալաթիոյ Մեծ փողոց, Կ. Պոլիս։

Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամեն դեղարանաց մէջ։ 816

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

The WESTERN, ապահովագրական ընկերութիւն ի Բիլմութ
Դրամագլուխ 100.000 անգլ. ոսկի

L'ETERNELLE
Ապահովագրական անանուն ընկերութիւն ի Բարիզ · ընկերական դրամագլուխ 5,150,000 ֆրանք որ պիտի բարձրանայ 10,000 000 ֆրանքի

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

THE WESTERN ապահովագրական ընկերութիւն ի Բիլմութ

Դրամագլուխ 100,000 անգլ. ոսկի

Վերոյիշեալ ընկերութեանց Արեւելից Տնօրէնութիւնն արտօնեալ է նմանապէս ծովային ապահովագրութիւններ ընդունիլ ԼՈՅՏ ԱՆԿԼԷի համար։

Արեւելից համար տնօրէն Ս. ԼԷՊՈՆՈՒ
1381 — Էլչիի խան, Գալաթիա, Կ. Պոլիս

ԳԱԴՐԱՄԻՆԱՅԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Այս դեղը կը ներկայէ այս վերջին տարիներս բժշկութեան մէջ եղած մեծագոյն գիւտը։

Տոքթոր Ա. Պէրդէլլի Նորվեկիոյ պարզ խայծդանէն հանած է մասնաւոր բաղադրութիւն մը, զոր Գադրամինա կոչած է։ Այս բաղադրութեամբ պատրաստուած դեղահատներն ապահովապէս կը բժշկեն քիչ ժամանակուան մէջ շնչափողի բոլոր հիւանդութիւնները, ինչպէս.

ՀԱՆԳ, ԽՌՉԱԿԱՏԱՊ, ՊՐՈՆՇԻԹ, ԹՈՔԱՑԱՒ, ՀԱՐԲՈՒԽ, ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՓՇԷՆ ԵՒ ԹՈՔԱՑԱՒ։

Շատ դիւրաւ կը գործածուին եւ ախորժ համ մ'ունին։ Տղաքներն անգամ դիւրաւ կը գործածեն զայնս և անոնց վրայ պատասխանոր կերպով կը ներգործեն։ Մարսողութիւնը կը դիւրացնեն։ Բոլոր բժիշկք ջերմագնէս կը յանձնարարեն զայնս եւ Կոլէր տը Մեռլէն, Ռոշէլլ դէ Ֆոռնի, Կոլէր Սէնթէալ տը Սէյն, Ռոշէլ դ'Իզէն է Բեռաքէրէ, Ժոռնալ Եբդոմատիք տը Մէռլէն (Նարբոն) գովեստիւք խօսած են նոցա վրայ։ ԽՏԱԼԻՍՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ բժշկի ՍԱԼԻՈՆԻ անբաղդատելի դարմանն կը հնչակէ այս դեղահատներն եւ Բալմիայի հանրապարանէն Բ. ՈՒՖ. ԼՈՆԿԻ կ'ըսէ թէ անժխտելի ապացուցութիւն մ'ունին։

Նաեւ ապահովապէս կը բուժեն միզանցքի եւ աղեաց բորբոքումները։

Բոլոր աշխարհի մէջ արտօնեալ են։

Ի Կ. Պոլիս ընդհանուր կեդրոնատեղին է Ֆ. Ժոլիէ Պոլլիոլ, Երկանճրլար փողոց, 69, Գալաթիա · կը գտնուի նաեւ հետեւեալ դեղավաճառաց քով, ժ. Ալէքեան, Պ. Ռնասդասիանէ, Բ. Աբլրի (Ֆէրիգս), Գանգրէք եղբարք, Ս. Գասդ որիատէս, Ֆ. Գոնտոլի, Գայլի, Թիւշլեքեան եղբարք, Ա. Լէֆթաքի, Մարանդի եւ Սէրկիատիս (Մատլլա), Ս. Սոֆրոնիատիս, Ֆ. Սոկիանի, Լ. Զարթալիդի, Ժ. Ծանն, Լատ. Գարուանա, Ժորժ Ֆիլիբ, Հէնրի Օգդոնի։

Պահանջել դարձարանին վերոգրեալ նշանը եւ ստորագրութիւնը։

Տուփին գինն է 12½ ղրուշ։ — 1244

«Գադրամինա Պէրդէլլիի դեղահատները շատ լաւ արդիւնքներ տուած են ինձ շնչափողի հիւանդութեանց, ինչպէս եւ թոքային հարբուխներու դարմանման մէջ. շատ ազդեցիկ լինելէ զատ, սոյն դեղահատներ ախորժ եւ անուշաբոյր համ մ'ունին։»
ՏՐ. ԵՈՀԱՆ ՄԱԼԼԻ
Բժշկապետ Աւստրեա-Մաճառ. հիւանդանոցին

«... ժամանակէ մը ի վեր կը գործածեմ այս Գադրամինա Պէրդէլլիին դեղահատները, եւ անոնց մեծ ազդեցութիւնը հաստատած եմ թոքային հարբուխներու մէջ։ Միզանցքին բորբոքմանց եւ պարբերական սերմնաթափութեանց մէջ, շատ լաւ արդիւնքներ տուած են ինձ...»
ՏՐ. Ա. ՄՈՐԴՄԱՆ
Կ. Պոլիս, 20 Յունվար 88 — Գարթալ փողոց, 5, Բերա

Առաջնակարգ դեղագործ ի Փարիզ, սպեռ Պատուոյ լեգէոնի, վարձատրեալ Բ. կարգի Մէդիտիէով, Էրմանդէր Իզապէլ-լա-Կաթոլիք պատուանշանին։

ՃԵՐՄԱԿ ԵՒ ԹՈՒԽՕ

Մորու ձկան իւղը խայծդանով զտելով, Պ. Շէվրիէ այդ հեղուկին տուած է ախորժելի համ և հոտ, միանգամայն ուեղեցնելով անոր բուժիչ յատկութիւնները։

Այս դիտին պատճառաւ հնարիչը մեծամեծ վարձատրութիւններ ստացած է, միտալ և պատուոյ վկայական։

Ամբողջ աշխարհիս բժիշկք կը նախադասեն զայն ամեն տեսակներէն։

ԵՐԿԱԹԱԽՈՒՆ

Պ. Շ. ոիէ իւր գիւտը կատարելագործած է՝ փոխելով Մորու ձկան երկաթախուն իւղը պարտաւորելով, Հանդարտ այս յաւելման, իւղը դիւրաւ կը մարսուի և քնաւ պնդութիւն չպատճառեր։ Ուստի նախընտրելի է միւս բոլոր երկաթախառն պատրաստութիւններէն և յաջողութեամբ կը գործածուի Թոքախտի, Պրոնշիթի, Վատութեան և Խոյլի համար։ Մանաւանդ կը յարմարի տկարակազմ անձանց։ 711

Ընդ. մթերանոց, Կեդրոն դեղարն. Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ, 244, Մեծ փողոց Բերայի, Կ. Պոլիս Միհրեանի դեղատան մէջ կը գտնուի նաեւ ՇԵԼՊԻԷԻ կազդուրիչ ԳՈԳՈՒՅԻ ԳԻՆԻՆ։

ՇԻՐԲԻԹԻ — ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ — 664

1888 ՄԱՐՏ 1 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՅՆՈՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսքրէն Լէյնոյ ընթացքներ	Կոստրջէն Դէնոյ ընթացքներ
1 — Արեւել. Գուրուչ. Օրթաք. Պէչիք.	2 — Պէչիք. Օրթ. Գուր. Ուռնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պէյազ. Եէնիք. Թարպ. Պէչիր. Մէզ. Եէնիր.
1 — Եէնիր. Մէզ. Պէյիրլէր. Թար. Եէնիք. Մթէն. Պէյազ. Ր. Հիսար Պէպէք Ուռնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէչիքթաշ	2 45 Իւակ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Հիսար Գանլը. Զուպ. Բաշայ. Պէյգօզ
1 — Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզկ. Գապաթ.	3 — Պէչիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ուռնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Մէրկ. Մթէն Եէնիք Եէնիք. Թարպ. Պէչիք. Մէզարպ. Եէնիր.
1 — Պէյգ. Բաշայ. Զուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանա. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյ. Գուզ.	3 30 Գապաթ. Իւակ. Պէչիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյ Զէնկէլք. Ուռնվ. Գանա. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Մէրկ. Եէնիք. Բաշայ. Պէյգ Թարպ. Պէչիք. Մէզարպ. Եէնիր.
2 — Եէնիր. Մէզարպ. Պէչիք. Թարպ. Եէնիք. Մէրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ուռնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէչիք.	4 15 Պէչիք. Օրթ. Գուրուչ. Ուռնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պէյազ. Մէրկ. Մթէն. Եէնիք. Պէյլ Թարպ. Պէյ. Մէզարպ. Ր. և Ա. Գավոտ
2 30 Գալաթեր Մէզարպ. Պէչիք. Թար. Պէյգ. Բաշայ. Զուպուգլը Գանլը. Ա. Հիսար Գանա. Վանիք. Զէնկէլք. Պէյլեր. Գուզկ. Իւակիւտար	5 40 Գապ. Պէչիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ուռնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Մէրկ. Եէնիք. Պէյլ Թարպ. Պէյ. Մէզարպ. Ր. և Ա. Գավոտ
3 — Եէնիր. Մէզարպ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Մէրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ուռնվ. Գուր. Օրթ. Պէչ.	7 — Իւակ. Պէչիք. Գուզկվնեն. Օրթաք. Պէյլեր Զէնկէլ. Ուռնվ. Գանալ. Ա. և Ր. Հիսար Մէրկեան.
4 15 Պէյգօզ. Բաշայ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէչիք.	7 — Եէնիր Մէզարպ. Պէչիք. Թարպ. Պէյգ. Բաշայ. Եէնիք. Մէրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտրկ. Ուռնվ. Զէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէչիք. Իւակ.
4 45 Եէնիր. Մէզարպ. Պէչիք. Թարպ. Եէնիք. Մթէն. Պէյազ. Ր. Հիսար Պէպէք Ուռնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէչիքթաշ	8 30 Պէչիք. Օրթ. Գուր. Ուռնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Մէրկ. Եէն. Թար. Մէզ. Պէյ
5 — Եէնիր Մէզարպ. Պէչիք. Թարպ. Պէյգ. Բաշայ. Եէնիք. Մէրկ. Գանլըճ.